Regiovisie monitor 2023

regionale samenwerking
Jeugdhulp Haaglanden

Inhoud

1. Inleiding 3 →

2. Ontwikkeling regionale jeugdhulp op hoofdlijnen 6 →

3. Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op 13 →

4. Jeugdigen groeien duurzaam veilig op 21 →

5. Aanpak wachttijden 33 →

6. Jeugdhulp en onderwijs werken effectief samen 44 →

7. Jongeren en ouders aan het woord over jeugdhulp 49 →

8. Conclusie 56 →

1 Inleiding

Bij het vaststellen van Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 is afgesproken dat er jaarlijks gerapporteerd wordt over de behaalde resultaten op de ambities die in deze visie zijn verwoord. In deze derde Regiovisie monitor zijn de ontwikkelingen beschreven over de jeugdhulp in de jeugdhulpregio Haaglanden.

De Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden is geformuleerd om hiermee de sturing op de transformatie van de jeugdhulp te verbeteren. Deze gezamenlijke visie is tot stand gekomen in samenspraak met ouders en jongeren, jeugdhulpaanbieders, professionals, samenwerkingsverbanden en lokale teams. Deze gezamenlijke ambities ten aanzien van jeugdhulp in de regio zijn:

1. Versterken van het gewone opvoeden en opgroeien
2. Tijdig inzetten van passende hulp
3. Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op
4. Jeugdigen groeien duurzaam veilig op
5. Jeugdhulp en onderwijs werken effectief samen

Toegenomen vraag naar jeugdhulp

Nederlandse jeugdigen scoren hoog in internationale onderzoeken op het gebied van fysiek en mentaal welzijn. Ten opzichte van leeftijdgenoten uit andere landen groeien Nederlandse kinderen op in een relatief gunstige sociale omgeving. Ook wat betreft de mentale gezondheid gaat het Nederlandse jongeren gemiddeld goed. Toch zijn er ook ontwikkelingen die minder positief stemmen. Vooral wat betreft de ervaren druk door school is de positie van jongeren het afgelopen decennium sterk gedaald, vooral onder meisjes.

Tegen deze achtergrond is het gebruik van jeugdhulp de afgelopen jaren fors toegenomen. Deze ontwikkeling is ook in de regio Haaglanden zichtbaar. De wachttijden zijn voor sommige hulpvormen zodanig opgelopen dat er een afwegingskader is ontwikkeld om de meest kwetsbare kinderen tijdig passende hulp te kunnen bieden. Na stabilisatie van de groei die in de vorige monitor werd beschreven, is er in 2023 toch weer een toename van de vraag naar jeugdhulp in onze regio. Dit zorgt voor wachttijden en vergroot de arbeidskrapte. De toegenomen groei van jeugdhulp legt bovendien een financiële druk op de gemeenten.

Met instemming van de VNG en vele cliëntenorganisaties werd in juni 2023 de Hervormingsagenda Jeugd[1] vastgesteld. In deze agenda staan afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Veel ontwikkelingen die in de Regiovisie monitor aan de orde komen zijn al in lijn met de Hervormingsagenda.

Emeritus-hoogleraar pedagogiek Micha de Winter bracht in 2023 in een landelijk dagblad[2] de vraag naar voren waarom het jeugdhulpgebruik zo is toegenomen. Het antwoord hierop moet wellicht meer gezocht worden in de samenleving en niet alleen bij gemeenten of de jeugdhulpsector. Veel knelpunten in de jeugdhulp hebben namelijk een oorsprong in externe factoren zoals een krappe arbeidsmarkt of ontwikkelingen in de samenleving zoals sociale ongelijkheid, toegenomen etikettering, de opkomst van social media en de toegenomen prestatiedruk. Het zijn veelal factoren die niet binnen de invloedsfeer van gemeenten liggen. In deze optiek is de toename van de vraag naar jeugdhulp vooral een kristallisatie van deze externe factoren.

Duiding ontwikkelingen jeugdhulp

Deze Regiovisie monitor geeft duiding aan de regionale jeugdhulpcijfers op basis van vooraf bepaalde indicatoren. De hoofdstukken uit deze monitor zijn geschreven met de

[1] Hervormingsagenda jeugd, 19 juni 2023.
[2] Micha de Winter, 11 februari 2023, Betere hulp voor ouders en kinderen begint niet bij jeugdzorg (de Volkskrant).

bovengenoemde ambities als leidraad. De cijfers die het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden genereert op basis van de facturatiegegevens van jeugdhulpaanbieders, vormen de basis van de figuren, tabellen en geschetste ontwikkelingen in deze monitor. Daarnaast zijn ook rapportages van jeugdhulpaanbieders en andere samenwerkingspartners en onderzoeken naar specifieke onderwerpen verwerkt in deze monitor.

Lokale cijfers en verantwoording

Deze monitor beschrijft op hoofdlijnen de belangrijkste regionale ontwikkelingen en gaat dieper in op de geformuleerde ambities.

Om de koppeling met de lokale planning-en-control cyclus mogelijk te maken verschijnt de Regiovisie monitor van 2023 eerder dan die van voorgaande jaren. Hiervoor is een afwijkende reeks data gebruikt, namelijk van het vierde kwartaal van 2022 tot en met het derde kwartaal van 2023. Hierdoor is het zo dat cijfers niet één op één overeenkomen met de Regiovisie monitors van voorgaande jaren. Dit heeft echter geen effect op de trends die hieruit naar voren komen.
De verbanden tussen de regionale cijfers en de lokale gemeentelijke monitoring kunnen de beleidsmedewerkers jeugd en onderwijs van de individuele gemeenten toelichten. Hiervoor is ook het regionale dashboard Jeugdhulp beschikbaar.

Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk van deze monitor geeft duiding aan de algemene monitoringsdata van de jeugdhulp in 2023. Het volgende hoofdstuk gaat over de ambitie dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien. Dit hoofdstuk gaat onder meer in op de stand van zaken van pleegzorg in onze regio. In het hoofdstuk over veilig opgroeien wordt met cijfers over de jeugdbescherming toegelicht hoe jeugdbeschermingsmaatregelen en uithuisplaatsingen worden voorkomen.

Het hoofdstuk over wachttijden geeft inzicht in de knelpunten bij de lange wachttijden voor de KDC's, Jeugd-GGZ en respijtzorg. Daarnaast gaat het in op het toegenomen belang van een afwegingskader waarmee kwetsbare kinderen snel de juiste zorg krijgen. Het verbinden van de domeinen van de jeugdhulp en het onderwijs staat in het volgende hoofdstuk centraal. Het laatste hoofdstuk biedt inzicht in cliëntervaringsonderzoeken en wat de jeugdhulpregio doet aan cliëntparticipatie. De monitor sluit af met een conclusie.

In deze monitor komen veel afkortingen en vaktermen voor. Na ieder hoofdstuk zijn de meest gebruikte begrippen toegelicht. ■

2 Ontwikkeling regionale jeugdhulp op hoofdlijnen

Wat is de ontwikkeling van de jeugdhulp in de regio Haaglanden? Dat is de vraag die in dit hoofdstuk centraal staat. Deze vraag wordt beantwoord op basis van beschikbare cijfers die met indicatoren voor de Regiovisie monitor door de gemeenteraden zijn vastgesteld. De trends die hieruit naar voren komen worden in dit hoofdstuk op hoofdlijnen toegelicht. De volgende hoofdstukken gaan dieper in op een aantal specifieke onderwerpen.

In 2022 leken zowel de groei van het aantal cliënten als de uitgaven per cliënt te stabiliseren. Dat suggereerde een trendbreuk ten opzichte van de aanhoudende groei van de jaren daarvoor. De cijfers van 2023 laten zien dat die suggestie ten onrechte was. Weliswaar is het aantal jeugdigen dat in de regio Haaglanden jeugdhulp ontvangt vrijwel stabiel, de uitgaven per jeugdigen blijven stijgen en liggen gemiddeld inmiddels boven de €10.000.

Inleiding

In dit hoofdstuk worden verschillende kengetallen over de ontwikkeling van de jeugdhulp in de regio Haaglanden toegelicht. Achtereenvolgens komen aan de orde: de ontwikkeling van de vraag naar jeugdhulp en de daaraan gerelateerde regionale uitgaven. Vervolgens wordt deze ontwikkeling uitgesplitst naar typen jeugdhulp en wordt onderscheid gemaakt tussen de jeugdigen voor wie de jeugdhulp meer dan € 10.000 per jaar kost en die daaronder blijven. In reflectie worden ook een aantal issues die nader onderzoek vergen benoemd. Het hoofdstuk sluit af met een korte conclusie

Ontwikkeling van de vraag naar jeugdhulp

Een eerste invalshoek om het beroep op jeugdhulp te schetsen wordt in figuur 1a en 1b in beeld gebracht. Hierin is per gemeente het percentage jeugdigen (0-18 jaar) dat jeugdhulp ontvangt weergegeven. Voor de regio als geheel is dat percentage in 2022 13,9% (zie figuur 3). De percentages voor 2023 zijn nog niet door het CBS gepubliceerd en daarom niet meegenomen in de figuren 1 en 3.

Figuur 1a en 1b laat zien dat het percentage jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt in vrijwel alle gemeenten stijgt. De uitzonderingen hierop zijn de gemeenten Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar (vrijwel stabiel) en Voorschoten (gedaald).

Figuur 1a: Percentage van de jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt in de regio Haaglanden[2]

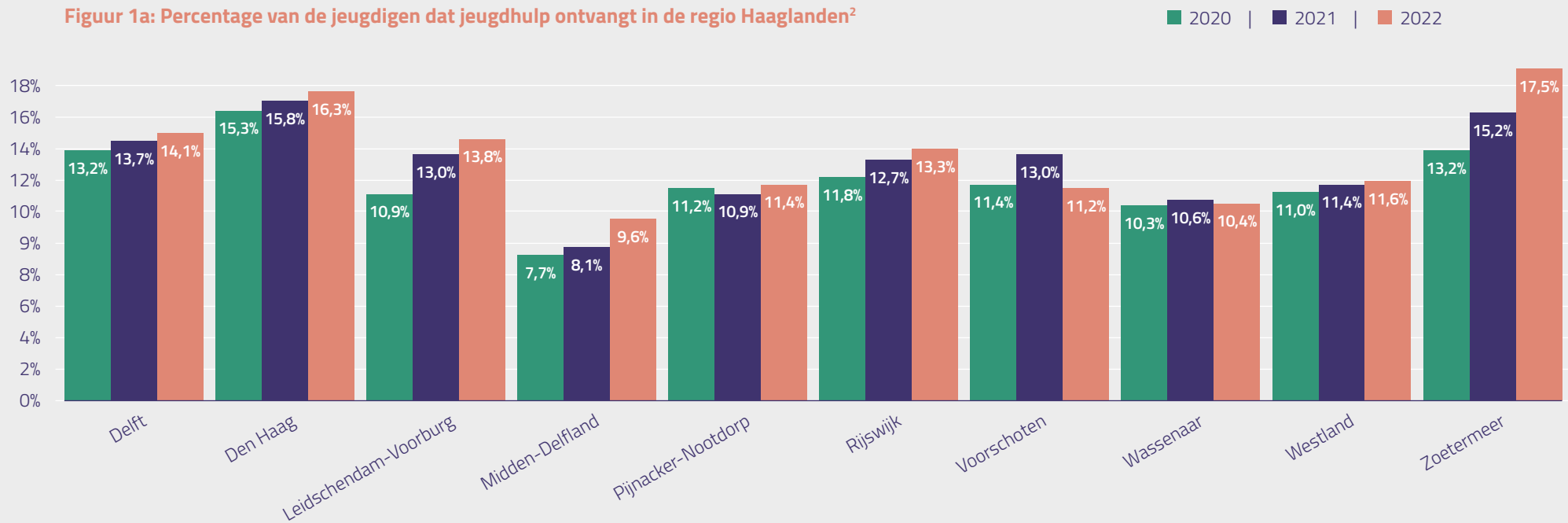

[3] Bron: CBS Jeugd www.waarstaatjegemeente.nl 2023 is nog niet gepubliceerd door het CBS.

Deze stijging van het aantal cliënten is niet in alle gemeenten even sterk. De verklaring in deze verschillen hangt mogelijk samen met de aanwezigheid van risicofactoren die kunnen leiden tot een beroep op jeugdhulp, zoals sociaaleconomische status. Ook andere lokale verschillen hebben invloed op de vraag naar jeugdhulp zoals de inrichting van voorliggende voorzieningen. Daarnaast zijn ook de werkwijze van het lokaal team, het (al dan niet) integraal werken en samenspel met bijvoorbeeld huisartsen en onderwijs hierop van invloed. In het kader van de Hervormingsagenda en om te komen tot kostenbeheersing, zullen dergelijke vormen van samenwerking en integraal werken nader worden onderzocht. Den Haag richt per 2024 de lokale jeugdhulp in volgens het zogenaamde Haags Toekomstperspectief Jeugd- & Gezinshulp. Naar verwachting biedt dat extra grond om werkwijzen te vergelijken en van elkaars ervaringen te leren.

[3] Bron: CBS Jeugd www.waarstaatjegemeente.nl 2023 is nog niet gepubliceerd door het CBS.

Figuur 1b: Aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt in de regio Haaglanden[3]

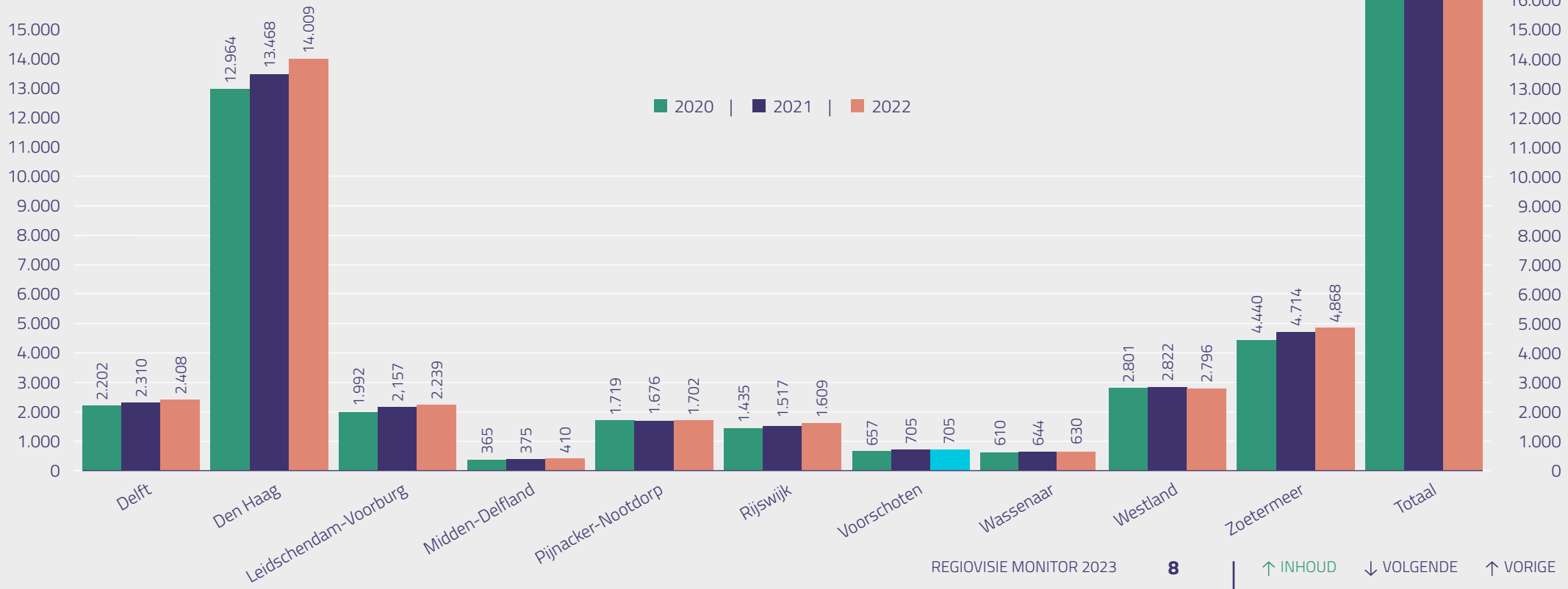

Figuur 3 brengt in beeld hoe het relatieve aantal jongeren dat in de regio Haaglanden een beroep doet op jeugdhulp, zich verhoudt tot landelijke cijfers en die van de omliggende regio's. De regio Haaglanden zit iets boven het landelijke gemiddelde, wat in lijn is met de verwachting op grond van de kenmerken van de regio (G4-gemeenten en enkele 100.000-plus gemeenten met bijbehorende sociaaleconomische karakteristieken). Dat maakt het cijfer voor de jeugdhulpregio Rijnmond (met daarin Rotterdam) extra opvallend. Het ligt niet voor de hand dat er in deze regio minder aanleiding is voor de inzet van jeugdhulp. De vraag is wel wat de oorzaak is van dit verschil. Met het oog op de opgaven die de Hervormingsagenda aan de regio's stelt, is het de bedoeling om tot een nadere vergelijking tussen de regio Haaglanden en de naastgelegen regio's te komen. Dat moet inzichten bieden om optimaal gebruik te kunnen maken van positieve ervaringen met betrekking tot systeeminrichting en uitvoering in die regio's en vice versa.

Ontwikkeling uitgaven per cliënt

In de vorige Regiovisie monitor werd gesproken over een stabilisatie van de gemiddelde uitgaven per cliënt. Dit is te zien in figuur 4 kijkend naar de jaren 2020, 2021 en 2022. In 2023 is er echter weer sprake van een stijging. Deze stijging ging van gemiddeld € 9.479 per cliënt in 2022 naar € 10.567 in 2023. Relatief is dat een groei van 11,5%, hetgeen hoger is dan de indexering van 5,85% voor 2023. In figuur 5 is zowel de relatieve

Figuur 2: Aantal jeugdigen in zorg per jaar in de regio Haaglanden

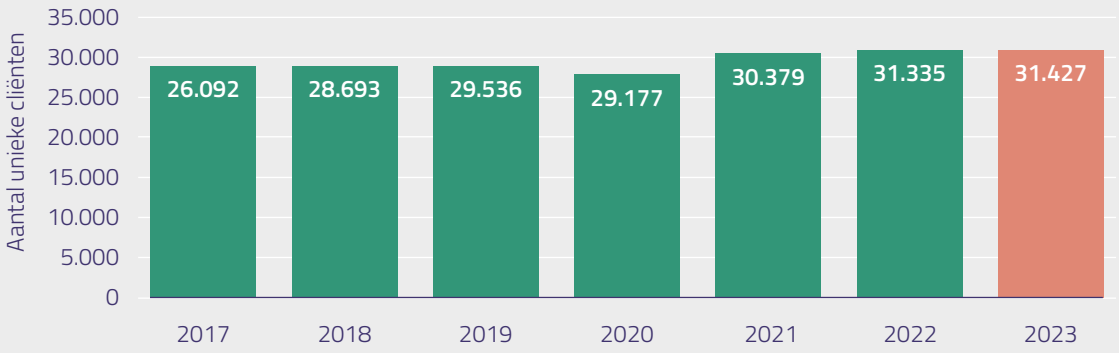

Figuur 3: Percentage jongeren met jeugdhulp (ten opzichte van het totaal aantal jongeren tot 18 jaar)

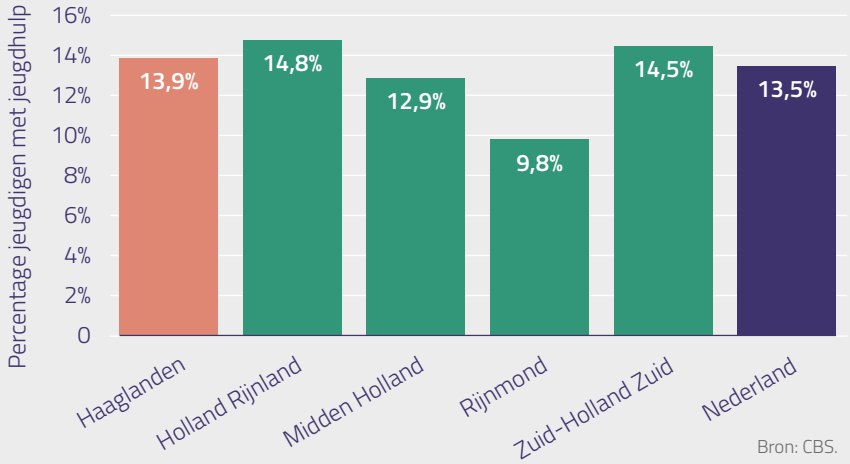

Bron: CBS.

groei van het aantal cliënten als de gemiddelde uitgaven per cliënt weergegeven. Het uitgangspunt van deze figuur is het jaar 2019 dat op 100% is gesteld. De figuur laat goed zien dat ten opzichte van 2019 er een sterke groei van de uitgaven per cliënt zichtbaar is. Hiermee is op geaggregeerd niveau een stijging van de totale regionale uitgaven aan jeugdhulp sinds 2019 in beeld gebracht. Het aantal cliënten dat jeugdhulp ontvangt nam weliswaar toe sinds 2019, maar de stijging vlakt sinds 2022 af.

Professionals zetten hulp in volgens de professionele standaarden 'zo zwaar als nodig, zo licht als mogelijk'. Daarvan uitgaand wijst de ontwikkeling van hogere kosten per cliënt op een verzwaring van de gemiddelde hulpvraag. Dit komt verderop in dit hoofdstuk ook aan de orde bij tabel 2.

Onder het begrip jeugdhulp vallen verschillende vormen van ondersteuning. Tabel 1 brengt die samen in elf categorieën. Iedere categorie kan ook weer nader uitgesplitst worden in producten[5]. Deze tabel brengt zowel het aantal unieke cliënten per type jeugdhulp in beeld, als de relatieve toe- of afname van het aantal cliënten. Het is van belang om deze in samenhang te bezien, om zo een beeld te krijgen van het gewicht van de ontwikkelingen per type jeugdhulp. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat de 2,8% stijging van het aantal cliënten in de specialistische GGZ weliswaar naar verhouding vergelijkbaar is met de stijging bij de gezinshuizen (2,6%), maar van een veel grotere impact is (in 2023 respectievelijk 467 en 5 cliënten meer dan in 2022).

[5] Een overzicht van het geheel aan jeugdhulp producten dat in de regio Haaglanden beschikbaar is staat op de website van het Servicebureau Haaglanden.

Figuur 4: Aantal jeugdigen in zorg per jaar in de regio Haaglanden

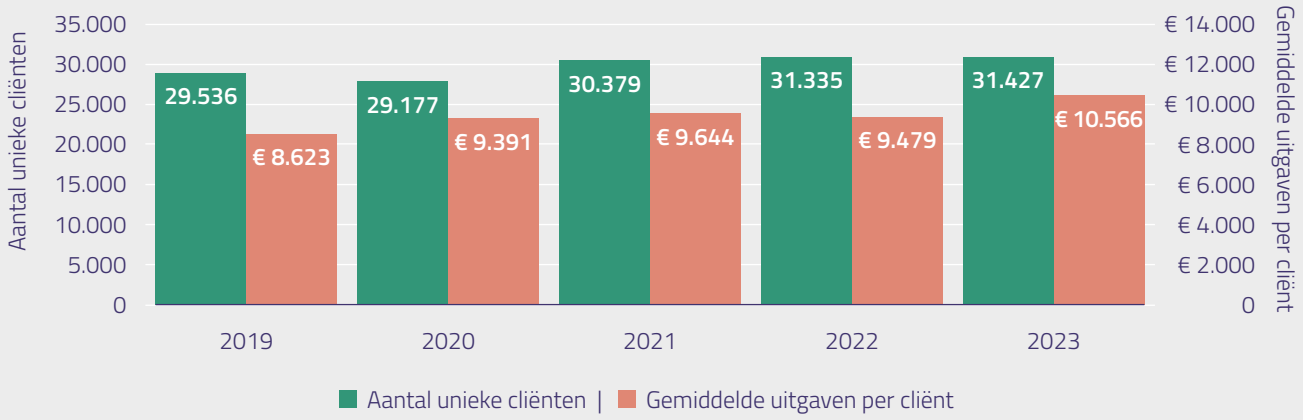

Figuur 5: Geïndexeerde ontwikkeling van aantal cliënten en uitgaven per cliënt

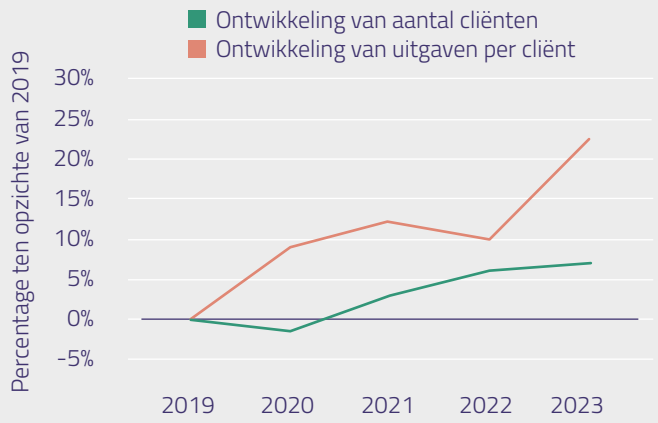

Tabel 1: Aantal unieke cliënten per type jeugdhulp

toename/afname van het aantal cliënten

Type jeugdhulp	2021	2022	2023	2022	2023
Crisis Interventie Team (CIT)	1.087	1.146	1.073	5,4%	-6,4%
Dyslexie	2.060	2.010	2.203	-2,4%	14,5%
Generalistische Basis GGZ	4.457	5.169	5.391	-5,3%	4,3%
Gezinshuizen	169	195	200	15,4%	2,6%
Jeugd (Licht) Verstandelijk Beperkt	6.065	6.660	7023	9,8%	5,5%
Jeugd en Opvoedhulp (excl. gezinshuizen en pleegzorg)	6.937	7.164	6.793	3,3%	-5,2%
Jeugd Gedwongen kader	3.174	3.305	2.801	4,1%	-15,2%
Jeugd GGZ (excl. dyslexie)	371	328	333	-11,6%	1,5%
Landelijk ingekochte zorg	456	475	571	4,2%	20,2%
Pleegzorg	1.407	1.621	1.330	15,2%	-18,0%
Specialistische GGZ (excl. dyslexie)	15.969	16.582	17.049	3,8%	2,7%

In de vorige Regiovisie monitor is al uitgebreid stil gestaan bij de mogelijke oorzaken van de stijging van het aantal jeugdigen dat Jeugd-GGZ ontvangt. Kort samengevat hangt die stijging samen met een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die aandeel hebben in termen van psychisch welbevinden bij jeugdigen. Een stijging die zich bovendien niet alleen uitdrukt in absolute aantallen cliënten, maar ook in inzet per cliënt. Deze ontwikkelingen illustreren dat de uitwerking van de Hervormingsagenda, en daarbij ook een inzet gericht op de beheersing van de stijgende uitgaven, maatschappelijke vraagstukken betreffen die de 'span of control' van de jeugdhulp overstijgen. Dat wordt bijvoorbeeld geïllustreerd door de in percentuele zin twee grootste stijgers uit tabel 1: dyslexie zorg en landelijk ingekochte zorg. Denk bij het eerste aan de relatie met het onderwijs en laaggeletterdheid en bij het tweede aan complexe hulpvragen die het gehele gezin en/of meerdere leefgebieden bestrijken.

In dat verband is ook tabel 2 illustratief. Die laat zien dat 1,5% van de cliënten voor wie de ingezette jeugdhulp in 2023 méér dan € 10.000 kostte, zorgt voor 13,7% van de totale uitgaven voor regionaal ingezette jeugdhulp. Voor 98,5% van de cliënten liggen de uitgaven in 2023 per casus onder die grens van € 10.000, wat resulteert in een aandeel van 86,3% in de totale uitgaven. Met name voor de eerste categorie is bekend dat de trajecten vaak meerdere jaren duren en er bovendien

Tabel 2: Uitgaven per jeugdige per jaar

	% cliënten	% kosten
Meer dan € 10.000 per jeugdige per jaar	1,5%	13,7%
Minder dan € 10.000 per jeugdige per jaar	98,5%	86,3%

een samenhang is met inzet vanuit het sociaal domein voor meerdere gezinsleden. De noodzaak om in het verlengde van de Hervormingsagenda integrale werkwijzen met ontschotting tussen domeinen door te ontwikkelen, is evident. Overigens betreft die noodzaak niet alleen de inhoudelijke samenhang maar ook het zo doelmatig mogelijk samenwerken. Denk hierbij aan de veelgehoorde klacht dat mensen steeds weer hun verhaal moeten doen en aan de administratieve belasting.

Geredeneerd vanuit de Regiovisie onderstreept deze korte kenschets het belang van de doelstelling dat jeugdhulp en onderwijs zo effectief mogelijk samenwerken, met als toevoeging dat dit ook de samenwerking met andere sectoren betreft.

Het relatief beperkte beroep dat het grootste deel van de jeugdigen per casus doet op jeugdhulp (98,5% < €10.000) suggereert ook dat het lukt om tijdig de best passende hulp te geven, want anders zouden de uitgaven naar verwachting juist hoger uitvallen. Dit alles onder de veronderstelling dat de geboden ondersteuning ook effectief is. Daarover worden inmiddels data verzameld die naar verwachting in de Regiovisie monitor 2024 kunnen worden gepresenteerd.

Conclusie

Samenvattend ontstaat het beeld dat qua aantallen jeugdigen dat een beroep doet op jeugdhulp de groei afvlakt in vergelijking met de eerste jaren na de overgang van de jeugdhulp naar de gemeenten. In termen van gemiddelde inzet is dat echter niet het geval. Bovendien wordt opnieuw onderstreept, dat bij een betrekkelijk kleine groep van 1,5% van de jeugdigen met jeugdhulp dusdanige vraagstukken spelen dat deze ondersteuning in 2023 leidt tot 13,7% van de totale kosten voor jeugdhulp.

Voorts zien we dat de meeste jeugdhulp vragen GGZ-gerelateerd zijn. Tenslotte zijn er ook verschillen zichtbaar tussen regio's en binnen de regio Haaglanden zelf, die vragen om nader onderzoek naar het effect van contextuele factoren. ■

3

Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op

In de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 zijn de beweging ‘op naar nul uithuisplaatsingen’ en ‘zo thuis mogelijk opgroeien’ belangrijke ambities. Ook de landelijke Hervormingsagenda stelt dat voorkomen moet worden dat kinderen geplaatst worden in de residentiele jeugdhulp. Als dit niet mogelijk is, dan hebben residentiele plaatsingen in kleinschalige, regionaal georganiseerde vormen de voorkeur.

Een uithuisplaatsing heeft vaak traumatische gevolgen voor jeugdigen en ouders en dat willen gemeenten zo veel mogelijk voorkomen. De beweging ‘op naar nul uithuisplaatsingen’ is daarom breed gedragen. Als toch een uithuisplaatsing nodig wordt geacht, is het belangrijk dat kinderen zo thuis mogelijk kunnen opgroeien. Bij voorkeur in het eigen gezin, in het netwerk of in een gezinsvorm zoals een gezinshuis of kleinschalige woonvorm. Jeugdigen keren bij een uithuisplaatsing zo spoedig mogelijk weer terug naar het eigen gezin Ook als er sprake is van plaatsing in de gesloten (residentiele) jeugdhulp willen gemeenten dat dit zo dit zo dicht mogelijke bij huis is en in kleinschalige groepen.

Inleiding

Om de ambities van 'op naar nul uithuisplaatsingen' en 'zo thuis mogelijk opgroeien' te bereiken moeten gemeenten meer doen dan andere besluiten nemen. Deze ambities vragen om een verschuiving van expertise naar meer open en minder ingrijpende vormen van jeugdhulp. Het aantal gesloten plaatsingen in de JeugdhulpPlus[6] is de afgelopen jaren fors teruggelopen. Deze vorm van jeugdhulp is bedoeld voor jongeren met dusdanige gedragsproblemen dat ze een gevaar vormen voor zichzelf of zijn of haar omgeving. Tegelijk constateren gemeenten dat de alternatieve, meer open vormen van jeugdhulp nog niet voldoende toegerust zijn om jongeren met deze intensieve zorgbehoefte te bieden wat ze nodig hebben. De druk om de goede zorg te kunnen leveren loopt hierdoor op. Met regelmaat wordt hierdoor kostbare een-op-een-begeleiding ingezet of plaatsing van jongeren door de gevestigde open jeugdhulpaanbieders afgewezen. Dit heeft zowel effect op de instroom als op de uitstroom van jongeren voor en na een gesloten plaatsing, op de jongeren met minder complexe problemen in de open jeugdzorg en op jongeren die alsnog in de JeugdhulpPlus geplaatst worden. Deze laatste categorie jongeren heeft langer de tijd nodig om te stabiliseren en te profiteren van de hulp in de JeugdhulpPlus.

Het aantal plaatsingen in de JeugdhulpPlus neemt in 2023 minder snel af dan in de jaren daarvoor. De grens van wat gemeenten op dit moment binnen het systeem kunnen bieden lijkt bereikt te zijn. Er is tijd nodig om beweging 'op naar nul uithuisplaatsingen' en 'zo thuis mogelijk opgroeien' via meerdere kanalen uit te voeren. Alternatieve vormen van jeugdzorg moeten degelijk worden toegerust en ondersteund. Gemeenten moeten zorgvuldig handelen om te voorkomen dat kinderen nadeel ondervinden van de implementatie van deze ambities.

Dit jaar staan we in deze monitor eerst uitvoerig stil bij de ontwikkelingen rondom pleegzorg ofwel jeugdhulp in gezinsvormen. Vervolgens komt de om- en afbouw van de JeugdhulpPlus aan bod en het bevorderen van de kleinschaligheid in de open verblijfshulp met behandeling. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie.

Jeugdhulp in gezinsvormen

In totaal krijgen er in de jeugdhulpregio Haaglanden in 2023 in totaal 1.325 kinderen pleegzorg. Er bestaan verschillende vormen van jeugdhulp in gezinsvormen:

- Netwerk pleeggezin: een plaatsing van het kind bij een familielid of bekende van het kind. De pleegzorgorganisatie wordt betrokken voor screening en kan het kind en pleegouders begeleiden.
- Bestands pleeggezin: een plaatsing in een pleeggezin dat zich heeft aangemeld om voor kinderen te zorgen na een uithuisplaatsing. Vooraf wordt een gezin gescreend en een jeugdhulporganisatie biedt begeleiding.
- Gezinshuis: een gezin van een professionele jeugdhulpmedewerker waar kinderen met meer complexe problematiek kan worden opgevangen. Deze medewerkers zijn in dienst bij een jeugdhulporganisatie.

[5] JeugdhulpPlus is een vorm van gesloten jeugdhulp. Landelijk wordt ook de term JeugdzorgPlus gebruikt.

Al deze vormen van jeugdhulp in gezinsvormen vallen onder de ambitie 'zo thuis mogelijk'. Binnen de jeugdhulpregio Haaglanden zijn meerdere pleegzorgaanbieders actief.
Het grootst zijn Jeugdformaat en de William Schrikker Stichting. Het zijn aanbieders van verschillende omvang en met diverse specialisaties. Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven.

Terugloop in bestandspleeggezinnen en toename in netwerkplaatsingen

Sinds een aantal jaren is er een terugloop te zien in het aantal aanvragen voor een bestandspleeggezin en juist een toename in het aantal netwerkpleeggezinnen. Zo verschoof de verhouding in de afgelopen jaren van ongeveer 30% netwerk en 70% bestandspleeggezin, naar een verhouding van 40% netwerk en 60% bestandspleeggezin. Exacte cijfers verschillen per organisatie, maar deze verandering is merkbaar binnen alle organisaties. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er eerder wordt gezocht naar een plaatsing binnen het netwerk dan in voorgaande jaren. En daarmee draagt dit bij aan de ambitie dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien.

Terugloop aantal aanmeldingen om bestandspleeggezin te worden

Alhoewel er een toename zichtbaar is in het aantal netwerkplaatsingen, melden zich steeds minder gezinnen aan om bestandspleeggezin te worden. Dit is een landelijke trend waar meerdere verklaringen voor mogelijk zijn. Zo kan inflatie of de energiecrisis effect hebben op de wens om pleegouder te worden.

Jaarlijks wordt tijdens de Week van de pleegzorg in november extra aandacht besteed aan het werven van (bestands) pleeggezinnen. In deze week worden pleegouders uit onze regio bedankt voor hun waardevolle inzet.

De toename van complexe problematiek binnen pleeggezinnen

Al langer geven pleegzorgorganisaties aan dat de complexiteit van problematiek bij kinderen in een pleegezin toeneemt. Mogelijk is dit een effect van de terughoudendheid om kinderen uit huis te plaatsen. Er wordt alleen uit huis geplaatst als het niet anders kan. Dat betekent dat er vaak al veel aan (ambulante) jeugdhulp geprobeerd is. Pas als dat te weinig resultaat heeft gehad, wordt gekeken naar een plaatsing in kleinschalige gezinsvorm zoals een pleeggezin. Hierdoor komen er vaker kinderen met een opstapeling van (complexe) problemen in een pleeggezin.
Reguliere pleeggezinnen zijn niet altijd goed toegerust om kinderen met complexe problematiek op te vangen. Het risico op voortijdige beëindiging van de plaatsing neemt daardoor toe. Om dit te ondervangen wordt er vaker aanvullende ambulante opvoedondersteuning ingezet in pleegzorg.

Risico op voortijdig beëindiging van plaatsing in een pleeggezin

Er wordt gesproken van een 'breakdown' wanneer een plaatsing voortijdig afgebroken wordt om een negatieve reden. Het hangt er dan wel van af voor wie het voortijdig of ongunstig is. Een pleegkind, pleegouder, ouder of voogd kan hier anders naar

kijken. Daarom verschillen de meningen vaak over wanneer een verplaatsing breakdown wordt genoemd. In een onderzoek naar breakdown uit 2016 blijkt dat 35% van pleegzorgkinderen te maken krijgt met breakdown.

Een ander onderzoek naar breakdown van Jeugdzorg Nederland uit 2019 laat zien dat bij zowel Jeugdformaat als de William Schrikker Stichting een aantal acties zijn ingezet om breakdown te voorkomen. Voorbeelden daarvan zijn:

- aangepaste screening van aspirant pleegouders;
- begeleiding meer gericht op het hele gezin rondom het kind, dus pleegouders zowel als biologische ouders;
- meer inzet van ambulante opvoedondersteuning in pleeggezinnen;
- het leveren van nazorg in geval van beëindiging van pleegzorg;
- verbeterde vastlegging van de oorzaken van breakdown.

De pleegzorgaanbieders zijn op grond van hun ervaringen, zich meer gaan richten op de ondersteuning van het gehele netwerk rondom het kind. Zowel opvoeders als begeleidende professionals hebben vaker behoefte aan specifieke inzet van hulpverlening. Dit komt door de toegenomen complexiteit van de problemen van de jeugdigen in pleeggezinnen. Ook de rol van de biologische ouders hierin is in toenemende mate van belang. Het zo thuis mogelijk opgroeien gaat niet alleen over de fysieke locatie waar het kind opgroeit. De inbedding in het netwerk waar de biologische ouders een plek hebben is meer centraal komen te staan in de ondersteuning in pleegzorg.

Pleegzorgbegeleiders werken inmiddels vanuit de visie van gedeeld opvoederschap. Dat is een aanpak waarbij de ouder een plek heeft vanaf het moment van uithuisplaatsing tot de afronding van een plaatsing. In deze aanpak worden zowel ouders als pleegouders begeleid bij de opvoeding en leren ze om goed samen te werken. Deze werkwijze is vooral bedoeld ter voorkoming van een breakdown.

Ook doen pleegzorg organisaties vaker een perspectiefonderzoek. Zo'n onderzoek maakt inzichtelijk of ouders na het verblijf van hun kind in een pleeggezin de opvoeding weer (deels) zelf op zich kunnen nemen. De focus op mogelijke terugplaatsing bij ouders vindt meer geprotocolleerd plaats en wordt beter onderzocht en gedocumenteerd. Dit is ook in lijn met de ambitie van zo thuis mogelijk opgroeien.

JeugdhulpPlus

Deze paragraaf gaat dieper in op de ontwikkelingen in de JeugdhulpPlus. Deze vorm van jeugdhulp wordt geboden aan kinderen en jongeren die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulpverlening. Zonder behandeling in een gesloten setting vormen zij een risico voor zichzelf of hun omgeving. De vraag naar JeugdhulpPlus is er voor een kleine groep jeugdigen en is specialistische jeugdhulp. Daarom werkt de jeugdhulpregio Haaglanden samen op bovenregionaal niveau in het landsdeel Zuidwest. Het gaat hierbij om de vijf jeugdhulpregio's in Zuid-Holland: Haaglanden, Holland Rijnland, Midden-Holland, Rijnmond en Zuid-Holland Zuid. Samen maken zij het meeste

gebruik van de twee JeugdhulpPlus aanbieders in Zuid-Holland: iHUB en Schakenbosch.

Landelijke ontwikkelingen

Landelijk is afgesproken dat de JeugdhulpPlus in 2025 volledig kleinschalig moet werken. Vervolgens wordt toegewerkt naar nul gesloten plaatsingen in 2030. Aan de eerste doelstelling van volledig kleinschalig werken is reeds voldaan in landsdeel Zuidwest. Zowel iHUB als Schakenbosch werken sinds april 2022 met kleine groepen van maximaal zes jongeren. Voorheen bestonden de groepen uit negen of meer jongeren.

Landsdeel Zuidwest

Het aantal jongeren in de JeugdhulpPlus daalde van 2019 tot 2022 fors. In 2023 stabiliseert dit aantal ten opzichte van vorig jaar. Dit is het sterkst zichtbaar op niveau van landsdeel Zuidwest. Alle 135 beschikbare plaatsen in de JeugdhulpPlus zijn nagenoeg continu bezet. Daarnaast zijn er ook nog tien jeugdigen buiten het landsdeel Zuidwest geplaatst. Het plaatsen van jeugdigen buiten het landsdeel Zuidwest heeft te maken met het bieden van bepaalde expertise die in ons landsdeel niet beschikbaar is.

Haaglanden

In onderstaande tabel is te zien hoeveel jeugdigen uit de regio Haaglanden en in het landsdeel Zuidwest in JeugdhulPlus zitten. De verkleining van de groepen heeft naast kwalitatieve effecten ook het positieve effect dat de gemiddelde behandelduur voor jongeren is verkort. Dit is met name het geval op de locatie Schakenbosch.

Tabel 3: Aantal jeugdigen in gesloten jeugdhulp op peildatum in Haaglanden

Peildatum	Aantal jeugdigen in Haaglanden	Landsdeel Zuidwest
1 oktober 2019	112	294
1 oktober 2010	61	218
1 oktober 2021	65	181
1 oktober 2022	46	127
1 oktober 2023	39	135

Bron: (half-)jaarrapportages plaatsingscoördinatie JeugdhulpPlus.

Bovenregionaal plan JeugdhulpPlus

Door de afbouw en de terugloop van het aantal jongeren dat gesloten geplaatst wordt hebben de aanbieders te maken met leegstand. In april 2023 is het Bovenregionaal plan JeugdhulpPlus vastgesteld. Dit plan is in november 2023 geactualiseerd op verzoek van het Rijk. Daarin worden hybride groepen geïntroduceerd.

Conform de beweging naar nul uithuisplaatsingen wordt een machtiging uithuisplaatsing, in tegenstelling tot voorgaande jaren, vaak maar voor drie maanden afgegeven. Jongeren moeten daarna de gesloten instelling verlaten en verhuizen naar een open residentiële instelling of een kleinschalige gezinsvorm. De machtiging vervalt na drie maanden, of als de vrijheidsbeperkende maatregelen niet meer nodig zijn. De behandeling van problematiek waarmee de jongere in de JeugdhulpPlus instelling is gekomen, is meestal nog niet afgerond. Ook is de jongere soms net weer begonnen met school op het instellingsterrein. Een volgende verhuizing van een jongere die net gewend is op de groep, aan begeleiders, huisgenoten en de school moet voorkomen worden. Om deze reden kan de jongere op de huidige groep zijn traject afmaken. Hierdoor komt het voor dat er jongeren met en zonder een machtiging gesloten jeugdhulp in een zelfde groep zitten. Bij de jongere zonder machtiging mogen geen vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet. De gesloten groepen worden hierdoor hybride groepen.

Door de introductie van hybride groepen in de JeugdhulpPlus worden jongeren beter gestabiliseerd voordat zij naar -bijvoorbeeld een pleeggezin- verhuizen. De complexiteit van de problematiek is minder aanwezig waardoor het risico op eerder beschreven breakdown wordt verminderd. Op de hybride groepen gaat het net als op de gesloten groepen om een behandelplek waar jongeren een combinatie van verblijf, behandeling en onderwijs krijgen.

Randvoorwaarde voor de capaciteitsambitie van het afbouwen van de JeugdhulpPlus is het opbouwen van alternatieven. De realiteit op dit moment is dat de huidige gesloten capaciteit van 135 bedden volledig bezet is. De alternatieve capaciteit, zoals kleinschalige gezinsvormen of hybride groepen, is nog niet voldoende gerealiseerd. De eerder geformuleerde ambitie van 54 gesloten bedden blijft overeind, maar is er oog voor een realistischer tempo voor de afbouw van de gesloten capaciteit.

Om in de tussentijd genoeg capaciteit voor deze jongeren met intensieve zorgbehoefte te hebben, worden er tijdelijk tot 2026 extra hybride plekken toegestaan. Bovenop de 135 gesloten plekken gaat dat om 45 extra plekken. De volgende paragraaf geeft inzicht in het opbouwen van alternatieven voor gesloten plaatsingen in de JeugdhulpPlus.

Ontwikkeling alternatieven JeugdhulpPlus

Binnen het landsdeel Zuidwest heeft iedere jeugdhulpregio een eigen plan van aanpak opgesteld om alternatieven voor JeugdhulpPlus te ontwikkelen ten aanzien van de ambitie zo thuis mogelijk. In Haaglanden wordt de focus gelegd op het voorkomen van de instroom. De focus ligt daarbij op het doorontwikkelen van open residentiele jeugdhulp naar zo thuis en huiselijk mogelijk naast kleinschaligheid. De meeste jongeren in de JeugdhulpPlus zijn afkomstig vanuit de open verblijfsvoorzieningen.

Daarnaast wordt geïnvesteerd in kleinschalige gezinsvormen en hybride groepen. Met de ontwikkeling van deze en andere alternatieven is het de verwachting dat verdere afbouw van JeugdhulpPlus gerealiseerd kan worden.

Onderwijs

De toegang tot onderwijs of dagbesteding is voor jongeren in JeugdhulpPlus een cruciale pijler in het kunnen bieden van een toekomstperspectief. Jongeren krijgen in kleine groepen onderwijs als onderdeel van hun dagprogramma binnen de JeugdhulpPlus instelling. De doorlopende leerlijn en de afstemming van zorg en onderwijs staan daarbij voorop.

De plannen voor de om- en afbouw van de JeugdhulpPlus hebben directe invloed op de manier waarop de betrokken jongeren onderwijs krijgen aangeboden. In de transformatie van JeugdhulpPlus (afbouw en opbouw alternatieven) moet het onderwijs ook een goede plek krijgen. Bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat jongeren weer terug naar de oorspronkelijk school kunnen om hun opleiding te vervolgen.

Terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen

Naast het verkleinen van de groepen zijn sinds oktober 2023 de zogenaamde veldnormen rondom het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen ingevoerd. Deze normen

waren een voorloper van de aangepaste Jeugdwet die per 1 januari 2024 van kracht is geworden: de wet rechtspositie Jeugdhulp. Hierdoor krijgen jongeren zo min mogelijk te maken met vrijheidsbeperkende maatregelen. Als dit toch wordt opgelegd, dan duurt deze zo kort mogelijk. Denk bij dat soort maatregelen aan separeren, vasthouden door meerdere personen, het controleren van het lichaam, urine of bezittingen. Voor zulke maatregelen worden de voorwaarden strenger, volgens het 'nee, tenzij-principe'.

De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is ook al voor de invoering van de veldnormen afgenomen. Op Schakenbosch vinden er sinds januari 2023 al helemaal geen separaties en geplande kameropsluitingen plaats. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) heeft eind 2023 alle JeugdzorgPlus-locaties in Nederland bezocht. Deze werken allen aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. De IGJ ziet dat er minder vrijheidsbeperkende maatregelen gebruikt worden, maar dit lukt nog niet overal even goed. De locaties voldoen niet aan de eigen veldnormen hierover. Ook lukt het niet om aan alle jeugdigen de juiste, passende hulp te bieden.

Conclusie

De ambitie om zo thuis mogelijk op te groeien wordt breed gedragen en zien we ook terug in de cijfers in de regio Haaglanden. Binnen de hulpverlening zien we terughoudendheid in het aanvragen van een uithuisplaatsing in een open of gesloten setting. Wanneer dit onvermijdelijk is, wordt er zorgvuldiger onderzoek gedaan naar mogelijkheden binnen het netwerk van het kind. Als plaatsing in een instelling toch noodzakelijk is, dan wordt er eerder gekozen voor kleinschalige alternatieven zoals een gezinshuis of een pleeggezin.

Daarnaast is groepsverkleining gerealiseerd in de JeugdhulpPlus instellingen en hebben zij hard gewerkt aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Ook is er een aanvullend aanbod gerealiseerd in de vorm van hybride plekken.

Hoewel alle betrokkenen partijen zich kunnen vinden in de ambitie om kinderen zo thuis mogelijk op laten groeien, ligt er een transformatieopgave om de afbouw van verblijfsplekken te kunnen compenseren met passende opbouw van alternatieven. Dat is een complexe puzzel. Gemeente zijn gehouden aan de beschikbaarheid van voldoende aanbod. We willen bovendien voorkomen dat kinderen met een intensieve zorgbehoefte niet op tijd passende zorg ontvangen. ■

4

Jeugdigen groeien duurzaam veilig op

In de afgelopen jaren is de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering onder grote druk komen te staan. Dit werd onder meer veroorzaakt door personeelstekorten, interne wachttijden en het gebrek aan tijdige en passende hulp. De werkdruk voor de jeugdbeschermers is hierdoor aanzienlijk toegenomen en leidde tot een verhoogde uitstroom van personeel uit de jeugdbescherming. In feite is er al enige jaren sprake van een voortdurende crisis in de jeugdbescherming. Hiervoor zijn landelijke afspraken gemaakt over caseload verlaging en is er een kwaliteitskader vastgesteld.

In de Regiovisie jeugdhulp Haaglanden is het uitgangspunt verwoord dat jeugdbeschermingsmaatregelen voorkomen moeten worden. Een preventieve, gezinsgerichte en integrale aanpak moet de (dreigende) onveiligheid wegnemen en zorgen voor duurzame veiligheid. Hiermee sluit de Regiovisie aan bij de landelijke ‘beweging naar nul’ maatregelen en nul uithuisplaatsingen.

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het veilig opgroeien van jeugdigen in de regio Haaglanden en de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij ernstige bedreiging van de ontwikkeling van jeugdigen kunnen jeugdbeschermingsmaatregelen nodig zijn zoals een ondertoezichtstelling (ots), een voogdijmaatregel of een jeugdreclasseringsmaatregel. Hierbij krijgen jeugdbeschermers voor een bepaalde periode de regie om de veiligheid te borgen. Het kan zelfs betekenen dat jeugdigen tijdelijk uit huis worden geplaatst in een pleeggezin, gezinshuis of instelling. Op advies van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), meestal na inzet van de jeugdbeschermingstafel, spreekt een kinderrechter een wettelijke kinderbeschermingsmaatregel uit. De Gecertificeerde Instellingen (GI's) voeren de maatregel uit en bepalen de noodzakelijke inzet van zorg.

In 2023 zijn er vanuit het Rijk, de VNG en Jeugdzorg Nederland acties ondernomen om de nog steeds kwetsbare situatie in de jeugdbescherming structureel te verbeteren. Naast een financiële impuls is een landelijk Kwaliteitskader en Prestatiebeschrijvingen Jeugdbescherming (KKPB) vastgesteld. Dit kader beschrijft zowel voor ondertoezichtstellingen als voogdijzaken hoeveel cliënten een jeugdbeschermer begeleidt. Op basis daarvan hebben het Rijk, de VNG en de GI's gezamenlijk het besluit genomen tot het verlagen van de caseload voor jeugdbeschermers. Ook is er een landelijk tarief afgesproken voor jeugdbeschermingsorganisaties om deze caseloadverlaging mogelijk te maken. Met de invoering van dit tarief[7] is er sprake van een structurele financiële impuls voor de sector als geheel.

Dit hoofdstuk gaat eerst in op kerngegevens over de jeugdbescherming in de jeugdhulpregio Haaglanden. Daarna komen er in dit hoofdstuk specifieke onderdelen in dit werkveld aan bod. Het hoofdstuk eindigt met enkele kernconclusies.

Jeugdbeschermingsmaatregelen

Bij een jeugdbeschermingsmaatregel grijpt de overheid door de inzet van een jeugdbeschermer in in de autonomie en het persoonlijk leven van een gezin. Deze ingrijpende maatregel wordt uitsluitend ingezet via de rechtbank als de veiligheid en/of de ontwikkeling van een kind ernstig wordt bedreigd. Het gezin komt onder toezicht te staan en kan verplichte hulp opgelegd krijgen. Gemeenten zijn volgens de Jeugdwet verantwoordelijk voor de toeleiding naar de Raad voor de kinderbescherming (RvdK).

Er zijn drie soorten jeugdbeschermingsmaatregelen: ots, voogdij en jeugdreclassering. Het grootste deel van de maatregelen in de jeugdhulpregio Haaglanden wordt uitgevoerd door

[7] Zie raadsbrief februari 2024.
[8] Het totaal ligt lager dan de optelsom van jeugdigen per GI. Dit komt doordat sommige kinderen door meerdere GI's zijn begeleid. Die worden dubbel meegeteld in de aantallen per GI, maar komen één keer voor in het totaal.

Tabel 4: Aantal jeugdigen in jeugdbescherming

GI	2020	2021	2022	2023
Jeugdbescherming west	2.962	2.725	2.844	2.425
Leger des Heils, JBJR	163	126	144	125
William Schrikker Stichting JBJR	951	941	918	782
Overige GI's	91	91	78	50
Totaal[8]	**4.090**	**3.818**	**3.947**	**3.339**

Jeugdbescherming west, voor een generieke doelgroep. De William Schrikker Stichting biedt jeugdbescherming aan de doelgroep licht verstandelijke beperking en het Leger des Heils is gespecialiseerd in de doelgroep multi-problematiek.

In tabel 4 en figuur 6 is te zien dat het aantal cliënten met een jeugdbeschermingsmaatregel in 2023 behoorlijk terugloopt ten opzichte van eerdere jaren. Om deze dalende trend te duiden heeft Jeugdbescherming west onderzoek laten doen naar mogelijke oorzaken in de gehele veiligheidsketen. De opvallendste conclusie is dat de GI's, RvdK, VTH, gemeenten en rechtbank zich steeds meer afvragen wat de legitimiteit is van een kinderbeschermingsmaatregel.

Figuur 6: Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen

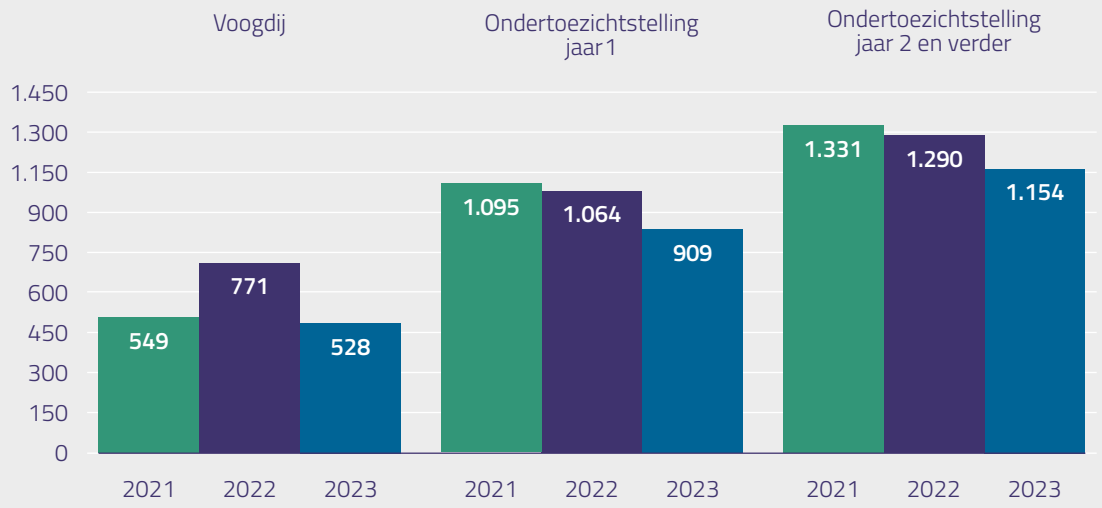

Een jeugdbeschermingsmaatregel is dusdanig ingrijpend dat openlijk de vraag wordt gesteld of en zo ja, in welke situaties dit van onbetwistbare meerwaarde is voor de jeugdigen en voor de gezinnen. Het besef lijkt steeds groter te worden dat de overheid alleen mag ingrijpen als het echt niet anders kan. Aanhoudende negatieve berichtgeving in de media heeft het kritisch denken over het ingrijpen met een ots versterkt.

Zo is de rechtbank kritischer geworden op het uitspreken en verlengen van een ots. Ook de uitgesproken duur van de ots is verkort ten opzichte van vorige jaren. In feite wordt met deze kanteling in denken en doen al voorgesorteerd op het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Hierin werkt een sterk voorveld op veiligheid samen met een Regionaal Veiligheidsteam. Verderop in dit hoofdstuk wordt hier dieper op in gegaan.

Andere oorzaken voor de daling van de instroom die in het onderzoek worden genoemd zijn de wachttijden en de personeelskrapte in de hele keten. Ook het meer methodisch werken van de jeugdbescherming wordt als reden van afname van het aantal maatregelen genoemd. Hierdoor worden maatregelen sneller afgesloten. Verder is de expertise op het gebied van veiligheid toegenomen, waardoor er minder aangemeld wordt bij de jeugdbeschermingstafel.

Er is momenteel veel in beweging in de veiligheidsketen. De regio volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en stuurt op het intensiveren van integrale samenwerking in de regio in overleg met de GI's en de veiligheidsketen.

Uithuisplaatsingen

Onderstaande figuur geeft het totaal aantal machtigingen uithuisplaatsing (muhp) aan ten opzichte van het totaal aantal ots. In het aantal uithuisplaatsingen is in 2023 een verdere daling te zien. Zoals uit het bovengenoemde onderzoek blijkt, zijn zowel de GI's als de rechtbank en de RvdK kritischer geworden op het inzetten of verlengen van een uithuisplaatsing. De rol en betrokkenheid bij de totstandkoming van een uithuisplaatsing van de GI zelf is overigens beperkt.

Er bestaan diverse typen uithuisplaatsingen: jeugdigen die bij de andere ouder worden geplaatst, in een (netwerk)pleeggezin, een gezinshuis of een residentiële setting.

Het is evident dat de situatie van een jeugdige die in een verblijf van een jeugdhulporganisatie geplaatst wordt drastischer wijzigt dan die van een jeugdige die bij de andere ouder gaat wonen na een scheiding.

Figuur 7: Aantal machtigingen uithuisplaatsing ten opzichte van ots

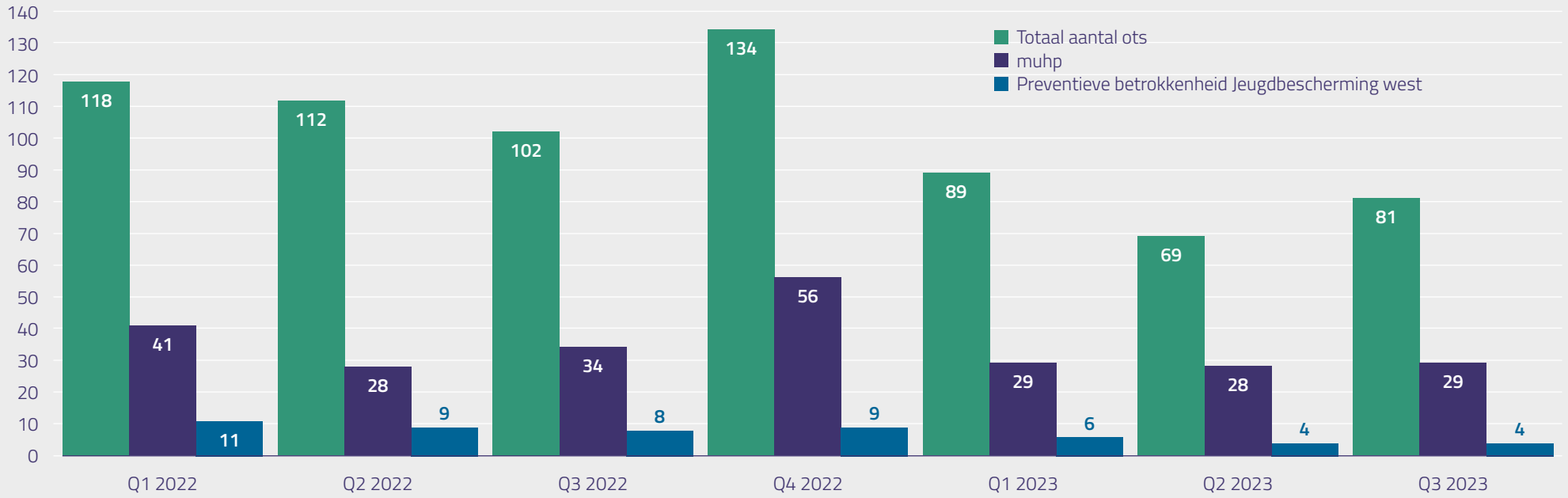

Bron: Jeugdbescherming west.

Een verzoek tot uithuisplaatsing van een jeugdige kan op drie manieren tot stand komen. Het grootste deel van de verzoeken tot uithuisplaatsing wordt gedaan door de RvdK bij aanvang van de ots. De GI is hier vooraf niet bij betrokken. De tweede manier waarop een uithuisplaatsing verzocht kan worden is door de GI tijdens een lopend ots-traject. Tot slot gaat het om jeugdigen voor wie een eerder uitgesproken uithuisplaatsing wordt verlengd.

Jeugdreclassering

Jeugdigen die strafbare feiten hebben gepleegd -waaronder aanhoudend schoolverzuim- kunnen door de kinderrechter een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd krijgen. Daarbij wordt een jeugdreclasseerder aangewezen die verplichte hulp kan opleggen. In tabel 5 is te zien dat deze maatregelen de afgelopen jaren licht gedaald zijn maar in 2023 vrijwel gelijk gebleven zijn aan 2022.

Tabel 5: Aantal jeugdigen met reclassering

GI	2020	2021	2022	2023
Jeugdbescherming west	592	555	515	507
Leger des Heils, JBJR	10	6	5	11
William Schrikker Stichting JBJR	125	145	148	151
Overige GI's	5	10	9	6
Totaal[9]	**722**	**712**	**675**	**669**

[9] Het totaal ligt lager dan de optelsom van jeugdigen per GI. Dit komt doordat sommige kinderen door meerdere GI's zijn begeleid. Die worden dubbel meegeteld in de aantallen per GI, maar komen één keer voor in het totaal.

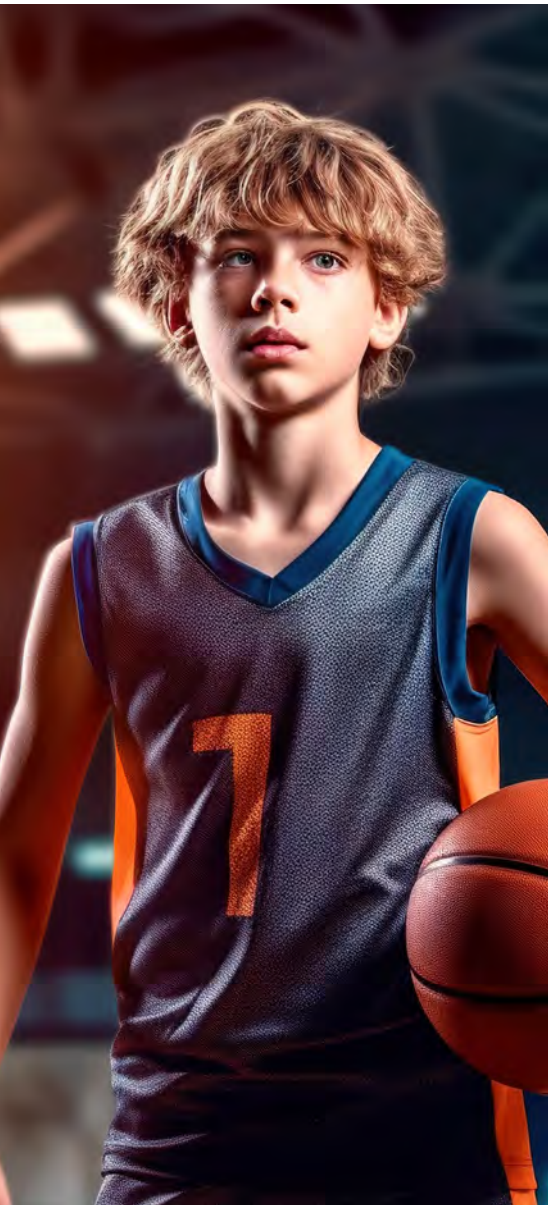

De problematiek van een aantal jeugdigen in de jeugdreclassering is heviger geworden. Jeugdigen glijden echter minder zichtbaar af naar criminaliteit. Het ongewenste en strafbare gedrag dat zich eerst in de openbare ruimte afspeelde is verplaatst naar een minder zichtbare online-wereld. Met regelmaat worden er jeugdigen zonder eerder strafblad opgepakt die verdacht worden van het plegen van een HIC-crime[10]. Deze jeugdigen zijn al veel verder ontspoord dan bekend was. Er wordt bij het eerste contact met de politie ook vaker een opstapeling van problemen geconstateerd zoals online gokschulden en online oplichting.

Met een aantal gemeenten in de regio is een gebiedsaanpak ontwikkeld om deze problematiek het hoofd te bieden. De jeugdreclassering is hier nauw bij betrokken.

Landelijk wordt er gewerkt aan het vernieuwen van de bestaande werkwijzen binnen de jeugdreclassering. Het doel van de nieuwe methodiek 'Jeugdreclassering in Verbinding' is om de verschillende werkwijzen om te vormen naar een landelijk uniforme methodiek. De implementatie hiervan wordt verwacht in 2024.

[10] High Impact Crimes (HIC) is een verzamelnaam voor delicten zoals woninginbraak, overvallen, straatroof en geweldsmisdrijven.

Doorbraakaanpak GI's: sneller hulp voor kinderen in de jeugdbescherming

Naar aanleiding van het landelijke inspectietraject en het verscherpte toezicht is de jeugdhulpregio Haaglanden gestart met een doorbraakaanpak GI's. Deze aanpak richt zich op het sneller inzetten van hulp voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel. Zo zijn vanuit de GI's zorgcoördinatoren werkzaam die jeugdbeschermers ondersteunen bij de zoektocht naar passende hulp. Het blijkt dat het steeds lastiger wordt om tijdig de juiste hulp te vinden. Mede hierom is er voor kinderen in de jeugdbescherming in 2023 het 'Regionaal afwegingskader schadelijk wachten op jeugdhulp opgesteld. In het volgende hoofdstuk over wachttijden wordt dit afwegingskader verder toegelicht.

Daarnaast is in 2023 gestart met het project 'Een efficiënt toeleidingsproces naar jeugdhulp' vanuit de GI's. Het doel hierbij is om volgens leidende principes te komen tot een eenvoudig, efficiënt en regionaal (EER) toeleidingsproces. Dit proces is onderdeel van het samenwerkingsprotocol tussen de gemeenten en de GI's. Het eindresultaat van het project is een geactualiseerd protocol met inbegrip van een EER-toeleidingsproces en wordt medio 2024 afgerond.

Jeugdbeschermingstafel (JBT)

Professionals van bijvoorbeeld een lokaal team, Veilig Thuis, een crisisteam, leerplicht of een jeugdhulporganisatie kunnen een

melding doen bij de Jeugdbeschermingstafel (JBT). Aan deze tafel zitten behalve degene die de melding heeft gedaan, vertegenwoordigers van de gemeente, de RvdK, ouders en soms ook de jeugdige en/of mensen uit het netwerk, eventueel betrokken hulpverleners en de GI. Aan de JBT worden alle betrokkenen gehoord. Op deze manier wordt er een zorgvuldige afweging gemaakt of een onderzoek door de RvdK noodzakelijk is of dat de jeugdige nog vrijwillig geholpen kan worden. De RvdK zal in het geval van een verzoek tot onderzoek het hele gezin betrekken.

In de jeugdbeschermingsketen neemt de JBT een belangrijke plaats in. Daarom wordt er in deze monitor specifiek aandacht aan besteed. In Haaglanden zijn er drie JBT's: een in Den Haag (H1), een voor Delft, Midden Delfland, Rijswijk en Westland (H4) en een voor Leidschendam-Voorburg, Pijnacker Nootdorp, Voorschoten, Wassenaar en Zoetermeer (H5).

In tabel 6 is te zien dat de helft van het aantal verzoeken vanuit de lokale teams komt. Voor deze cliënten vindt het lokale team de hulp in het vrijwillig kader niet meer voldoende. Voor de andere verwijzers geldt dat er de afgelopen jaren een forse daling was van het aantal aanmeldingen door CIT, GI, Veilig Thuis en jeugdhulpaanbieders. Deze daling is groter dan de daling van het totaal aantal aanmeldingen. Wellicht houdt dit verband met conclusies uit het eerdergenoemde onderzoek waaruit meer terughoudendheid naar voren komt.

Naast bovenstaande aanmelders kan ook de RvdK een verzoek indienen bij de JBT. Dit zijn verzoeken tot hulpverlening (VTH) in zaken waar al een onderzoek loopt. Bij een VTH verzoekt de RvdK aan de JBT om te bemiddelen bij het inzetten van een casusregisseur ten tijde van hun onderzoek. Bij deze variant van de JBT vindt geen besluitvorming plaats, maar is de rol van de JBT bemiddelend.

Tot slot zijn er cases waarbij er sprake is van crisis of spoed en er geen ruimte is voor een JBT. In dergelijke gevallen kan er een spoedverzoek tot onderzoek worden ingediend bij de RvdK. De RvdK behandelt deze zaken dan met voorrang.

In ongeveer twee derde van de zaken die aan de Jeugdbeschermingstafel wordt besproken is het besluit om de RvdK onderzoek te laten doen. Ongeveer vijf tot tien procent van de zaken betreft een uitgesteld raadsonderzoek, waarbij ouders/jeugdige met het nakomen van een aantal (veiligheids-)afspraken een raadsonderzoek kunnen voorkomen. Het aantal aanmeldingen bij de JBT loopt jaarlijks terug. Het aantal besluiten gericht op de start van een onderzoek door de RvdK daalt mee met het aantal meldingen en is de afgelopen jaren procentueel stabiel gebleven.

Tabel 6: Aanmeldingen en melders JBT Haaglanden

Aanmelder	Q4 2020 - Q3 2021	Q4 2021 - Q3 2022	Q4 2022 - Q3 2023
CIT	22	15	11
Lokale Teams / CJG / Veilig Verder Team	171	132	164
Gecertificeerde instellingen	44	32	24
Veilig Thuis	86	73	43
Overige, o.a. jeugdhulpaanbieders	47	36	29
Totaal aanmeldingen JBT	**370**	**288**	**271**

Bron: Data JBT H1, JBT H4 en JBT H5.

Tabel 7: Type besluit JBT

Besluiten	Q4 2020 - Q3 2021	Q4 2021 - Q3 2022	Q4 2022 - Q3 2023
Start Raadsonderzoek	250	185	174
Geen raadsonderzoek	62	58	54
Uitgesteld raadsonderzoek	24	15	23
Nvt / overig	6	10	4
Totaal JBT besluiten	**342**	**268**	**255**

Tabel 8: Aantal crisiszaken en huisverboden CIT

	2019	2020	2021	2022	2023
Crisiszaken	793	986	1.083	1.141	1.071
Huisverboden	400	595	435	541	451

Bron: Data JBT H1, JBT H4 en JBT H5.

Crisisinterventieteam (CIT)

Het CIT is de crisisinterventiedienst voor jeugdigen die zich in de regio bevinden. Indien sprake is van een crisis wordt een veiligheidstaxatie uitgevoerd en waar nodig direct een tijdelijke oplossing gezocht en georganiseerd om de veiligheid te borgen. Het CIT heeft een 24-uurs bereikbaarheidsdienst en werkt samen met diverse jeugdhulpaanbieders. Het aantal crisisinterventies is vanaf 2020 vrijwel gelijk gebleven. Het aantal crisiszaken dat bij het CIT binnenkomt kent altijd een enigszins grillig verloop, is van vele (maatschappelijke) factoren afhankelijk en niet causaal te duiden.

Het CIT wordt door de politie betrokken bij de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod, indien er op het betrokken adres ook kinderen wonen. Het huisverbod houdt in dat een pleger van huiselijk geweld in beginsel tien dagen zijn of haar woning niet meer in mag en in die periode ook geen contact mag opnemen met de partner of de kinderen. Het aantal huisverboden is in 2023 afgenomen ten opzichte van de jaren ervoor. Het aantal huisverboden van het CIT is afhankelijk van de inschatting die de politie maakt ten aanzien van het wel of niet overgaan tot een huisverbod en of de politie hen betrekt bij het opstellen van de risico-inventarisatie.

Verbinding jeugd- en veiligheidsketen

De opgedane ervaringen met de samenwerking tussen lokale teams en de jeugdbescherming in Den Haag, Delft en Westland vormen de basis voor een regionale proeftuin in het kader van het landelijke Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming. Het Rijk wil met het Toekomstscenario de jeugdbeschermingsketen fundamenteel anders organiseren. Doelen zijn de vereenvoudiging en versnelling in de aanpak van de jeugdbescherming. Er komt waar nodig nieuwe wetgeving om deze nieuwe werkwijze mogelijk te maken. In dit Toekomstscenario worden de organisaties Veilig Thuis (VT), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en de GI's samengevoegd in één Regionaal Veiligheidsteam (RVT) en krijgt het lokaal team een prominente rol als het vaste gezicht voor gezinnen gedurende het gehele traject. In de regionale proeftuin worden tot mei 2025 op kleine schaal nieuwe manieren van samenwerken onderzocht, volgens de

uitgangspunten van het Toekomstscenario. In 2024 ontstaat er meer zicht op de resultaten uit deze proeftuin.

Naast deze proeftuin richt de jeugdhulpregio zich op een meer integrale aanpak van veiligheid, waaronder ook de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De Routekaart naar Veiligheid is in 2023 vanuit de Regiovisie aanpak Huiselijk Geweld ontwikkeld en geldt regionaal als praktisch hulpmiddel bij het Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid (GSAV). De bouwstenen van Beter Samenspel zijn in de Routekaart geïntegreerd en is daarom geen apart onderdeel meer in deze monitor. Dit sluit aan bij de ontwikkeling dat lokale teams zich richten op zowel jeugdigen als volwassenen en dat deze teams een centrale rol krijgen in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

De regio is met al deze ontwikkelingen op de goede weg in de integrale aanpak van veiligheid. De regionale aandacht, het aanjagen, verbinden, faciliteren en stimuleren zijn belangrijk om als jeugdhulpregio in 2024 verdere stappen te zetten om samen met gezinnen te komen tot stabiele, structurele en duurzame veiligheid.

Veilig Thuis Haaglanden (VTH)

Veilig Thuis Haaglanden (VTH) is er voor advies en ondersteuning en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het is een centraal advies- en meldpunt voor iedereen (van nul tot honderd jaar) die hiermee te maken heeft. De betrokkene zelf, omstanders of professionals die zich zich zorgen maken over de situatie kunnen terecht bij VTH. Diverse professionals, zoals uit de gezondheidszorg, het onderwijs en justitie zijn verplicht om de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te hanteren. Dit betekent dat zij verplicht zijn om te melden als er sprake is van acute en structurele onveiligheid.

Aantal adviezen en meldingen

Hieronder volgt een overzicht van het aantal adviezen en meldingen dat Veilig Thuis de afgelopen jaren heeft ontvangen. Per jaar zijn cijfers weergegeven tot en met het derde kwartaal. In 2023 is een lichte daling te zien van het aantal adviezen en meldingen.

Het merendeel van de meldingen komt van justitie en veiligheid (politie). De afgelopen jaren is dat ongeveer 75%[11].

Tabel 9: Aantal meldingen en adviezen VTH

Meldingen	2021	2022	2023
Meldingen	7.040	7.145	6.859
Adviezen	7.133	6.844	6.491

Bron: VTH.

[11] Zie ook de bestuursrapportages GR GGD en Veilig Thuis Haaglanden die twee keer per jaar worden opgesteld en verstuurd naar de gemeenteraden.

Conclusie

Gezond en veilig opgroeien is een hoofddoelstelling van de Regiovisie. Voor veruit de meeste kinderen lukt dat ook goed. Voor een kleine groep is dat niet het geval en is ingrijpen door de overheid via een jeugdbeschermingsmaatregel nodig. Hoewel het aantal maatregelen in onze regio al jaren gestaag terugloopt, en deze trend zich in 2023 nadrukkelijk voortzet, is de situatie in de jeugdbescherming nog steeds kwetsbaar. Landelijk is gewerkt aan goede voorwaarden voor verbetering, onder meer met een kwaliteitskader en de verlaging van de caseload voor jeugdbeschermers. Hiermee wordt het vak weer aantrekkelijker en kan de uitstroom een halt worden toegeroepen.

Het landelijke en regionale beleid in de jeugdbescherming is gericht op een kwaliteitsverbetering. Dit gebeurt onder meer door samenwerking in de hulpverleningsketen en tijdige inzet van passende hulp voor deze groep kwetsbare kinderen.

De tijdige inzet van zorg is een breder probleem binnen de jeugdhulp. Er is nog steeds sprake van onacceptabele wachttijden. Prioritering van de inzet van zorg en een soepele toeleiding vanuit de lokale teams kan zorgen voor verbetering in 2024. Daarnaast wordt in 2024 door Veilig Thuis Haaglanden ingezet op het verminderen van de wachtlijst door meer capaciteit in te zetten. De komende jaren wordt de samenwerking in de keten verder versterkt door de invoering van het Toekomstscenario en de Routekaart naar Veiligheid. ■

Begrippenlijst

Jeugdbescherming
Er is sprake van jeugdbescherming wanneer een kinderrechter, altijd op advies van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), een wettelijke jeugdbeschermingsmaatregel heeft uitgesproken. Het gaat om de volgende maatregelen, die door de zogenaamde Gecertificeerde Instellingen (GI's) uitgevoerd worden::

- een Onder Toezicht Stelling (OTS):

Het gezin wordt Onder Toezicht gesteld en krijgt een jeugdbeschermer toegewezen, ouders behouden nog het gezag maar over belangrijke beslissingen die hun kinderen aangaan dienen ze te overleggen met een jeugdbeschermer. Een jeugdbeschermer kan besluiten dat er bepaalde vormen van hulp ingezet moeten worden en is verantwoordelijk voor de veiligheid van de jeugdigen/in gezinnen. Een ots kan per jaar verlengd worden. Hiervoor moet de jeugdbeschermer dan opnieuw een verzoek doen bij de kinderrechter die het besluit dan toetst.

- een voogdijmaatregel:

Van een voogdijmaatregel is sprake wanneer het gezag van ouders beëindigd wordt. Zij hebben dan GEEN zeggenschap meer over hun kind(eren). Uiteraard blijven zij hun kinderen nog wel zien, indien mogelijk. Er is een onderscheid te maken tussen burgervoogdij door bijvoorbeeld iemand uit het netwerk van de jeugdige en instellingsvoogdij door de jeugdbeschermer van de GI.

- een jeugdreclasseringsmaatregel:

Hierbij gaat het om jeugdigen die strafbare feiten hebben gepleegd, maar ook om jeugdigen waarbij sprake is van schoolverzuim. Zij krijgen dan een zogenaamde jeugdreclasseerder toegewezen die hen ook kan verplichten hulp te accepteren.

Doorbraakaanpak GI's
De doorbraakaanpak GI's houdt in dat voor jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel zo snel mogelijk de hulp wordt gestart door intensief samenspel van GI's, aanbieders en gemeenten.

Beweging naar nul
De Beweging naar nul is een landelijk en groeiend initiatief dat door een groep jeugdhulpprofessionals in 2019 is gestart (zie beweging van nul) en tot doel heeft de jeugdhulp in brede zin en op allerlei gebieden structureel te verbeteren. Leidend thema en tegelijkertijd ook de ambitie is het optimaal opgroeien van de kinderen in Nederland, waarbij als ultiem doel voor de toekomst is gesteld: 0 kinderen die niet optimaal thuis opgroeien. De Beweging wil dat de jeugdhulp stapje voor stapje steeds meer gaat bereiken voor kinderen, ouders en samenleving, tegen een steeds rendabeler kosten-baten-verhouding.

In de regiovisie (zie ook het hoofdstuk 'zo thuis mogelijk opgroeien') is de Beweging naar 0 uithuisplaatsingen opgenomen. Uitgangspunt voor de regio, GI's en ketenpartners is dat kinderen thuis wonen en dat de passende hulp binnen de thuissituatie wordt ingezet. Hiervoor is het nodig dat GI's vroegtijdig samenwerken met de lokale teams en de jeugdhulpaanbieders en gelijktijdig optrekken. Zo kan er bij onveiligheid direct een interventie worden ingezet en wordt uithuisplaatsing voorkomen.

Routekaart naar Veiligheid
De Routekaart is in 2023 vanuit de Regiovisie aanpak Huiselijk Geweld ontwikkeld en regionaal omarmd als praktisch hulpmiddel bij Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid (GSAV). De bouwstenen van Beter Samenspel zijn volledig in de Routekaart geïntegreerd.

Crisis Interventie Team Haaglanden (CIT)
Het CIT van JB west is de crisisdienst voor de jeugdigen die zich in de regio bevinden en beoordeelt op basis van afgesproken criteria of er sprake is van een crisis. Zo ja, dan voert zij een crisisinterventie uit om de crisis te bezweren.

Een crisisinterventie kenmerkt zich doordat het CIT direct in actie komt en indien nodig binnen 2 uur op de plek van de crisis aanwezig is. De crisisinterventie is erop gericht de directe veiligheid van kinderen en jongeren te realiseren.

Het CIT heeft een 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid voor consult, advies en het ontvangen en beoordelen van crisismeldingen. Waar nodig wordt samengewerkt met de GGZ-crisisdienst, LVB-expertise etc. Bij de uitvoering van de Wet Tijdelijk Huisverbod werkt het CIT samen met de politie, maatschappelijk werk, de volwassenenreclassering en Veilig Thuis. Het CIT draagt bij aan de risicoanalyse en de eerste opvang van kinderen voorafgaand aan het opleggen van het huisverbod of heeft de rol om na het huisverbod de analyse te doen van de ontwikkeling van de kinderen.

Besluiten aan de JB tafel

- *Start Raadsonderzoek*: JBT waarbij het besluit wordt genomen om een onderzoek te starten. Dit is het meest voorkomende besluit aan de JBT.
- *Geen Raadsonderzoek:* JBT waarbij het besluit wordt genomen om geen onderzoek in te zetten en er verder geen acties voortvloeien voor en naar het gezin.
- *Uitgesteld Raadsonderzoek:* JBT waarbij er afspraken worden gemaakt die als voorwaarde dienen om een Raadsonderzoek uit te stellen voor een bepaalde periode. Indien de afspraken niet worden nagekomen, vindt het uitgestelde Raadsonderzoek alsnog plaats.
- *Reeds in onderzoek:* Dit zijn de verzoeken voorlopige ondertoezichtstellingen (vots) en de verzoeken tot hulpverlening (VTH). Bij een vots is de situatie dermate onveilig dat er gekozen wordt om direct een Raadsonderzoek te starten (spoedverzoek). De melder dient haar verzoek dan direct in bij de Raad en informeert de JBT hierover. Een VTH is een verzoek vanuit de Raad aan de Jeugdbeschermingstafel om te bemiddelen in het inzetten van een casusregiehouder ten tijde van hun lopende onderzoek..
- *Overig:* Hier is bijvoorbeeld sprake van als een ingediend VTO voordat de jeugdbeschermingstafel plaats vindt alsnog teruggetrokken wordt. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen als er in het gezin sprake is van een crisis waar direct op gehandeld moet worden.

5

Aanpak wachttijden

Het is een gegeven dat er niet altijd direct hulp beschikbaar is op het moment dat een hulpvraag zich voordoet en er dus wachttijd is. Naast ontwikkelingen in de afgelopen jaren zoals de coronapandemie en bezuinigingen, is er ook sprake van krapte op de arbeidsmarkt in de jeugdhulp sector. Jeugdhulpaanbieders hebben problemen om voldoende personeel te behouden en vacatures in te vullen. Door deze ontwikkelingen ontstaan er extra wachttijden.

Ook in de regio Haaglanden zijn er wachttijden voor jeugdhulp. Hoeveel wachttijd acceptabel is, hangt af van de aard en ernst van de problematiek. Als problemen van jeugdigen verergeren tijdens de wachttijd, spreken we van schadelijk wachten. Dit willen de gemeenten in de jeugdhulpregio Haaglanden voorkomen. In de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2025 is daarom prioriteit gegeven aan kinderen en gezinnen in kwetsbare omstandigheden. Zoals de ambitie dat kinderen tijdig passende hulp krijgen in een duurzaam veilige situatie. Vanuit de aanpak wachttijden wordt invulling gegeven aan deze ambitie.

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de belangrijkste ontwikkelingen ten aanzien van wachttijden in de jeugdhulp in 2023. Wachttijden zijn een complex samenspel van preventie, instroom, doorstroom en uitstroom. In de Regiovisie monitor van 2022 is hier dieper op ingegaan. Binnen de scope van de aanpak wachttijden richten we de zorgstromen (instroom-doorstroom-uitstroom) in de keten zo efficiënt mogelijk in. De meerjarige en integrale aanpak van wachttijden legt de focus op jeugdigen met complexe problematiek voor wie passende (verblijfs-)hulp te lang uitblijft en het wachten schadelijk wordt.

In de jeugdhulpregio Haaglanden is met de aanpak wachttijden zicht gekregen op schadelijk wachtenden bij de ambulante hulp (begeleiding en behandeling zonder verblijf). Als jeugdigen langer dan drie maanden op hulp moeten wachten, dan is er sprake van een schadelijke wachttijd. Dit sluit aan bij de definitie van de Inspectie in het kader van het verscherpt toezicht op de GI's (jeugdbescherming). De wachttijden worden door het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden per kwartaal opgevraagd bij de regionaal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders. Voor dit hoofdstuk zijn de gegevens uit de rapportage over het tweede kwartaal van 2023 benut. Een extra uitvraag bij jeugdhulpaanbieders over respijtzorg biedt inzicht in wachttijden bij deze zorgvorm.

De eerste paragraaf van dit hoofdstuk gaat over de aard en de omvang van wachttijden in de jeugdhulpregio Haaglanden. Vervolgens komen de langste wachttijden bij de J-GGZ (jeugd-geestelijke gezondheidszorg), de KDC's (Kinderdagcentra) en respijtzorg aan bod. De paragraaf daarna gaat over het afwegingskader schadelijk wachten en sluit af met een conclusie.

Aard en omvang van de wachttijden

Sinds 2022 wordt er in de jeugdhulpregio Haaglanden steeds nauwkeuriger gerapporteerd op wachttijden, waardoor er een betrouwbaarder beeld van wachttijden is ontstaan. Dit is onder meer gedaan door de kwartaalrapportage over wachttijden uit te breiden. Onderstaande resultaten gaan over het tweede kwartaal van 2023 waarbij 156 jeugdhulpaanbieders informatie hebben aangeleverd. Daarnaast is er dit jaar een verdiepende uitvraag gedaan voor respijtzorg. Om de administratieve lasten bij jeugdhulpaanbieders te beperken is dit niet voor andere zorgvormen gedaan. Uit de rapportages komen soms verschillen naar voren in hoe jeugdhulpaanbieders de definities rond wachttijden hanteren en in de wijze van registreren. Om deze reden is gekozen om de aanpak te richten op jeugdigen die langer dan drie maanden wachten op hulp en daardoor schade oplopen gedurende de wachttijd.

Resultaten

In figuur 8 (ambulant) en 9 (verblijf) is te zien wat de wachttijd is van het aantal unieke jeugdigen opgedeeld in soorten zorg. In figuur 10 (ambulant) en 11 (verblijf) is te zien hoeveel unieke jeugdigen langer dan negentig dagen wachten op een bepaalde

Figuur 8: Wachttijd op ambulante hulp van unieke jeugdigen per zorgvorm (Q2 2023)

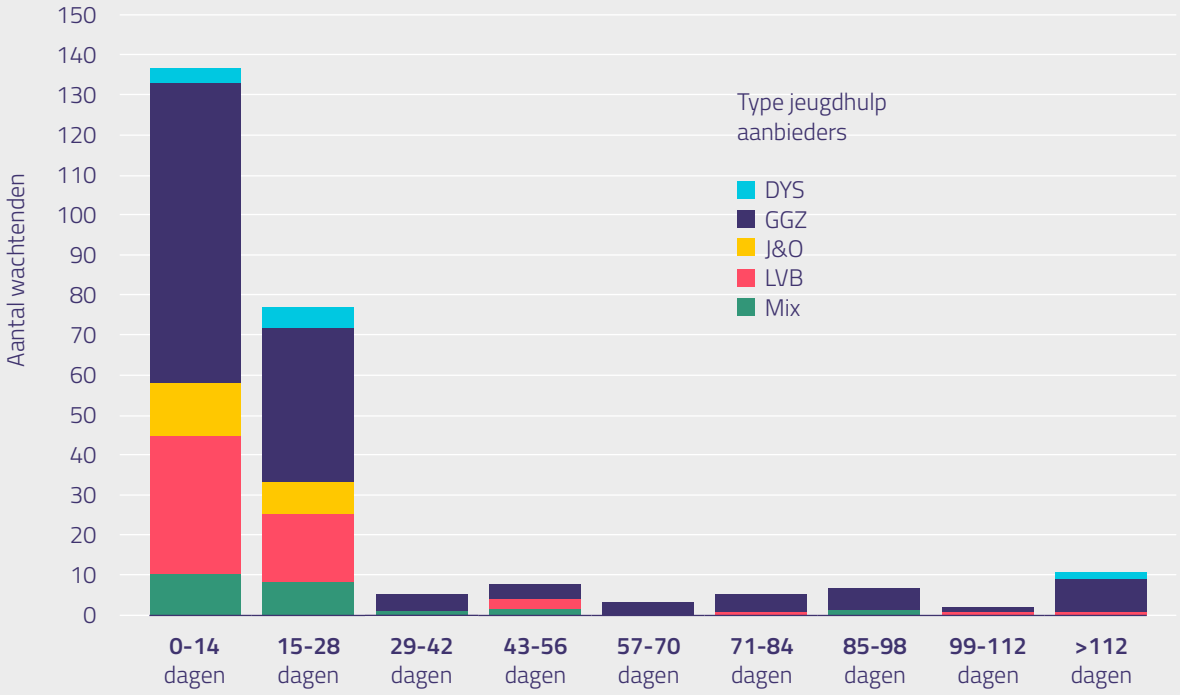

Figuur 9: Wachttijd op verblijfshulp per zorgvorm (Q2 2023)

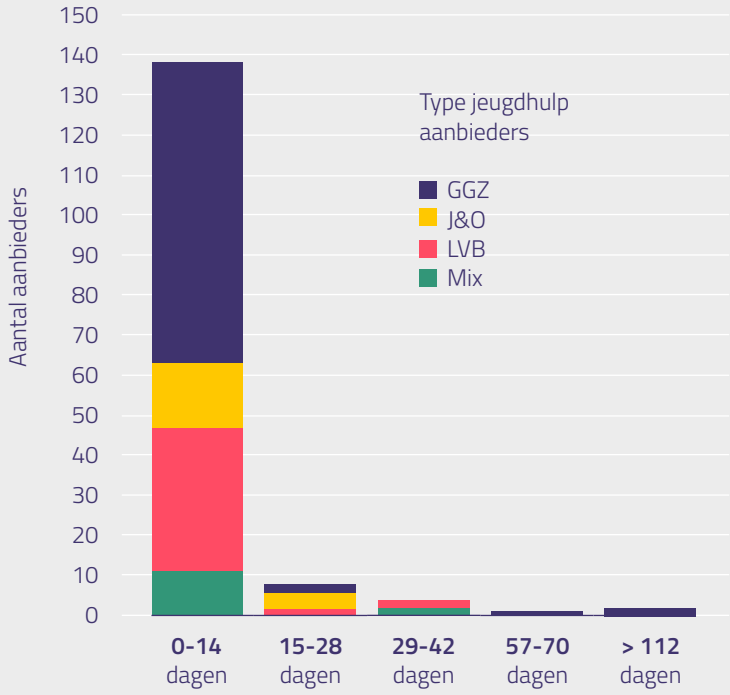

Op de y-as het aantal aanbieders (ingedeeld in de zorggebieden: kinderen met dyslexie (DYS), met een licht verstandelijke beperking (LVB), Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Jeugd en Opvoedhulp (J&O) en een mix van twee of meer zorggebieden (Mix) en dit aantal is afgezet tegen de totale wachttijd per zorggebied.

zorgvorm. De respons van de jeugdhulpaanbieders is 83% en daarmee hoog te noemen. Ten opzichte van vorig jaar is er beter gerapporteerd door de jeugdhulpaanbieders. Dat maakt het lastig om te concluderen of er meer jeugdigen wachten, of dat de hogere cijfers een gevolg zijn van de hogere respons. Er is dus een stijging in het aantal jeugdigen dat wacht, maar het is niet zeker of en in hoeverre dat een gevolg is van een betere rapportage.

Figuur 10: Unieke jeugdigen dat langer dan 90 dagen[12] wacht op ambulante hulp per zorgvorm

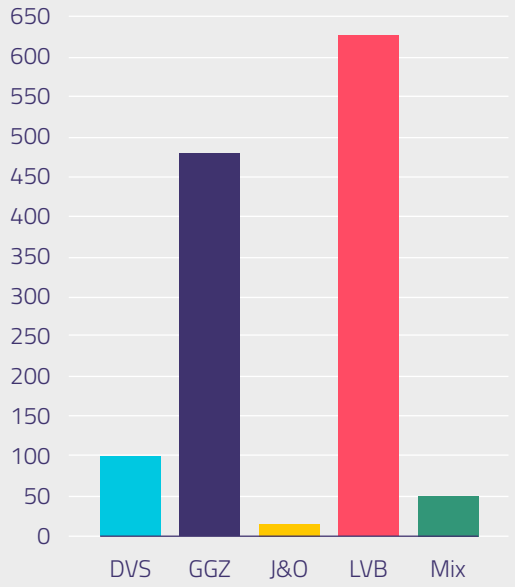

Figuur 11: Unieke jeugdigen dat langer dan 90 dagen[12] wacht op verblijfshulp hulp per zorgvorm

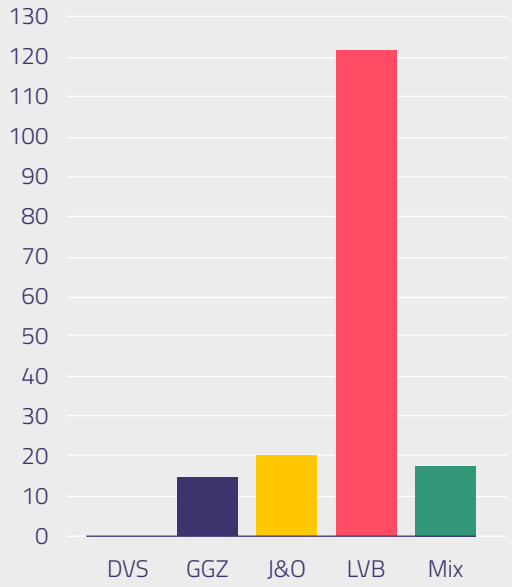

[12] Het aantal van 90 dagen sluit aan bij de definitie van de Inspectie in het kader van het verscherpt toezicht op de GI's (jeugdbescherming). Voor jeugdigen die langer dan drie maanden op hulp moeten wachten, is er sprake van een schadelijke wachttijd.

In het tweede kwartaal van 2023 is er een stijging te zien van het aantal cliënten dat langer dan negentig dagen wacht op ambulante zorg (figuur 10). Dit is ook een toename van de gemiddelde wachttijd ten opzichte van vorig jaar. Deze stijging is het sterkst bij de specialistische GGZ. Op LVB zorg wachten ook veel cliënten langer dan negentig dagen, een deel daarvan zijn wachtenden op een KDC. In de volgende paragraaf wordt hier dieper op ingegaan.

Voor Jeugd & Opvoedhulp valt op dat het aantal jeugdigen dat langer dan negentig dagen wacht aanzienlijk minder is dan bij andere zorgvormen (figuur 10). Dit kan erop wijzen dat er voor deze zorgvorm minder knelpunten zijn op de in- en doorstroom. De wachttijd voor LVB-zorg is hoog. Behalve jeugdhulp bieden LVB-aanbieders vaak ook zorg vanuit de Wlz. Omdat de doorstroom op Wlz minimaal is komt het regelmatig voor dat jeugdigen met jeugdhulp lang wachten op een Wlz-plek.

Omvang wachttijden KDC

Uit de kwartaalrapportages blijkt dat het aantal jeugdigen dat wacht op een Kinderdagcentrum (KDC) in 2023 verder is toegenomen. In het tweede kwartaal van 2023 wachtten 342 jeugdigen langer dan drie maanden op KDC-zorg en bij de semi KDC-aanbieders zijn er nog eens 94 wachtenden. In totaal zijn er in 2023 436 wachtenden op een plek op een KDC. Dat is een stijging van 170% ten opzichte van 2022, toen en 160 wachtenden waren. De gemiddelde wachttijd voor KDC-zorg bedraagt één tot twee jaar. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat kinderen steeds worden aangemeld in verband met lange wachttijden.

Figuur 12: Aantal wachtend op KDC-zorg

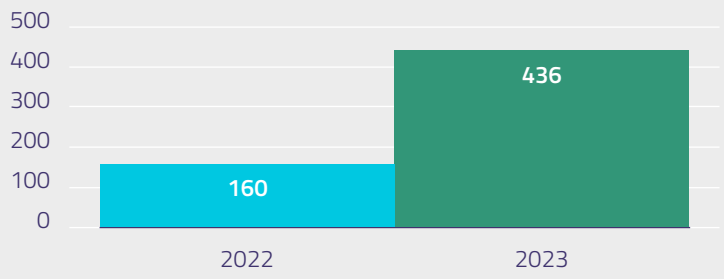

Om het schadelijk wachten zoveel mogelijk te voorkomen is in 2023 een pilot gestart. Deze pilot levert een bijdrage aan het verminderen van het acute probleem van jonge kinderen in de leeftijd van 4-7 jaar die lang op de wachtlijst staan voor een KDC. Deze kinderen zijn vanaf juni 2023 opgevangen. In totaal biedt deze pilot plek aan vijftien tot twintig kinderen. Afhankelijk van de resultaten van deze pilot wordt bezien of en hoe een mogelijk vervolg eruit gaat zien.

Knelpunten bij de instroom en uitstroom van KDC-zorg

In 2023 heeft de jeugdhulpregio Haaglanden meer zicht gekregen op de wachttijden van KDC-zorg. De doelgroep voor KDC-zorg is breed en daarom is hier specifiek aandacht voor geweest.

Bijvoorbeeld of de zorgvraag van deze kinderen op de KDC's wel passend is. Uit de rapportages blijkt dat voor 442 van de 552 kinderen qua problematiek een plek op een KDC wel degelijk passend is. Voor 86 kinderen (20%) op een KDC geldt echter dat zij kunnen uitstromen naar het speciaal onderwijs. Verder zijn er kinderen op een KDC die met een lichtere hulpvorm ook geholpen zijn, zoals een combinatie van kinderopvang of buitenschoolse opvang aangevuld met (ambulante) jeugdhulp. Een andere mogelijke verklaring voor de toegenomen instroom naar KDC's is de geleidelijke afbouw van het aanbod aan Daghulp in de regio. Dit wordt ook bevestigd door Integrale Vroeghulp[13], een multidisciplinaire aanpak gespecialiseerd in jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand.

Met bovengenoemde knelpunten ten aanzien van de instroom en uitstroom gaat de werkgroep in 2024 verder aan de slag.

Het lange wachten heeft een nadelig effect

De KDC-aanbieders geven aan dat het lange wachten op KDC-zorg een nadelig effect heeft op jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand. Zij hebben deze zorg juist nodig om deze achterstand niet verder te laten oplopen. Vroeg beginnen met het aanleren van praktische en cognitieve vaardigheden vergroot de mogelijkheid op het volgen van (speciaal of passend) onderwijs. Hoe later het kind op een KDC start, hoe kleiner de kans is op onderwijs en hoe groter de kans op doorstroom naar Wlz.

Omvang wachttijden respijtzorg met verblijf

Een ander knelpunt dat de werkgroep wachttijden in 2023 heeft onderzocht betreft respijtzorg. Hierbij wordt de zorg tijdelijk

[13] Integrale vroeghulp.

overdragen, zodat ouders, verzorgers of mantelzorgers ontlast worden. Voor dit zorgtype is er vooral een lange wachttijd voor jeugdigen die wachten op respijtzorg met verblijf[14]. Dit kan een dag(deel) duren, maar ook een weekend, een schoolvakantieperiode of langer. Professionals nemen dan de zorg van de (pleeg)ouders of verzorgers over. In de jeugdhulp bestaan er twee vormen van respijtzorg: dagbesteding en logeeropvang. In de regio Haaglanden zijn er veertien jeugdhulpaanbieders gecontracteerd voor respijtzorg met verblijf. Vanwege de lange wachttijden bij deze zorgtypen heeft de werkgroep wachttijden een extra uitvraag gedaan bij deze jeugdhulpaanbieders. Deze paragraaf gaat in op de resultaten van dit onderzoek.

In de afgelopen jaren was er een duidelijke afname in het aanbod van respijtzorg met verblijf zichtbaar. In 2019 waren er driehonderd jeugdigen in zorg voor kortdurend verblijf, in 2023 zijn dit er nog maar honderd. Op het moment van de uitvraag staan er 59 jeugdigen langer dan drie maanden op de wachtlijst voor respijtzorg met verblijf.

De wachttijd voor respijtzorg met verblijf is overigens geen absoluut gegeven omdat sommige jeugdhulpaanbieders cliënten afwijzen en de wachttijd hierdoor kort lijkt. Bij andere aanbieders lijkt de gemiddelde wachttijd juist lang. In sommige gevallen moeten kinderen een tot twee jaar wachten voordat er een plek beschikbaar is. Ook andere verschillen vallen op, zoals dat de wachttijd voor logeren doordeweeks korter is dan voor het

[14] Deze zorgvorm wordt ook kortdurend verblijf genoemd.

Figuur 13: Aantal jeugdigen wachtend op ambulante J-GGZ

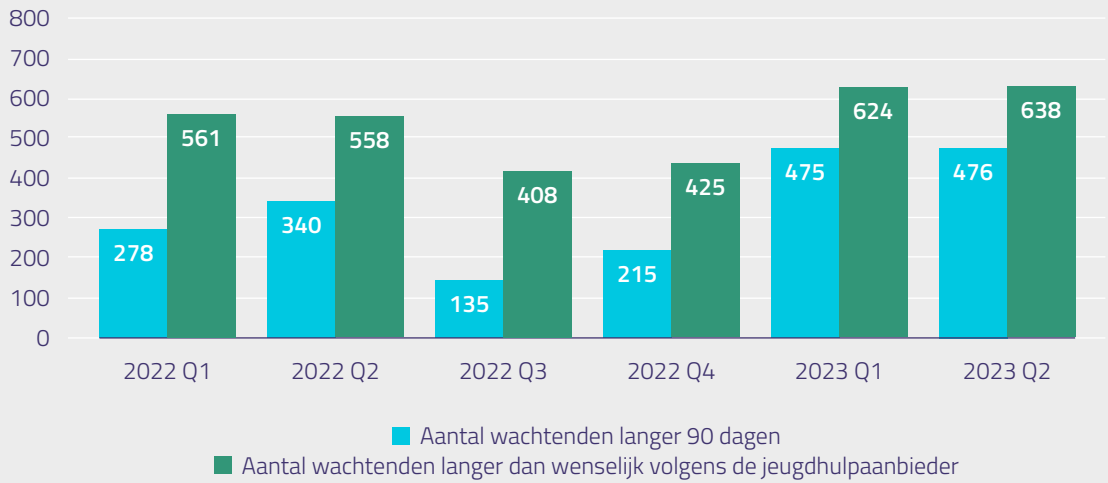

Figuur 14: Aantal jeugdigen wachtend op klinische behandeling

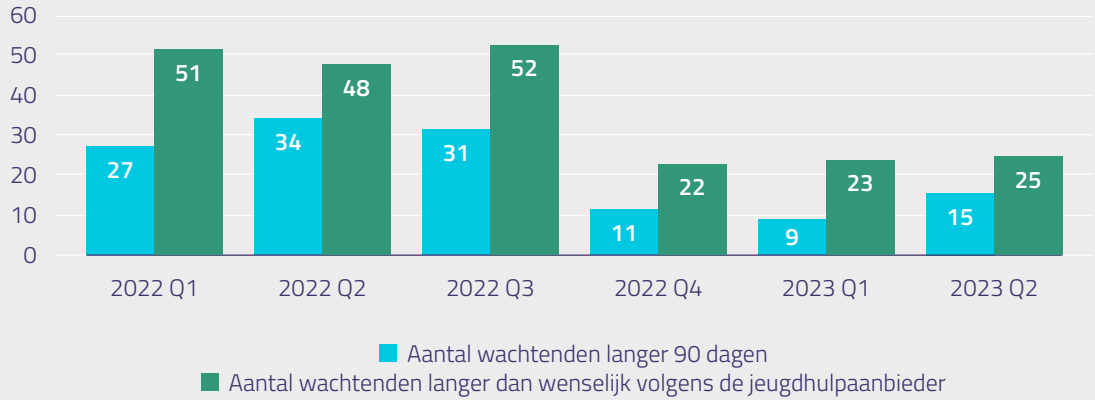

weekend. Naast de 59 wachtenden zijn er ook nog 54 jeugdigen geplaatst voor een kortdurend verblijfvoorziening bij een jeugdhulpaanbieder die niet door de regio is gecontracteerd. De hulp wordt dan op basis van een pgb of maatwerkover-eenkomst ingezet.

Door het onderzoek is er meer zicht op de wachttijd voor dit type hulp ontstaan en is er een analyse van een afnemend aanbod in de regio. In 2024 volgt op basis van deze inzichten een nadere duiding.

Wachten op behandeling in de J-GGZ

In de landelijke media ging in 2023 veel aandacht uit naar de lange wachttijden in de GGZ. Daarbij is geregeld het effect van de coronapandemie op het persoonlijke welzijn van jongeren benoemd. Door een toename van psychische klachten bij jongeren ontstond er meer vraag naar GGZ-behandeling. Zowel het hoge aantal jeugdigen dat wacht als de duur van de wachttijd wordt landelijk zowel bij de specialistische als basis J-GGZ aanbieders als knelpunt ervaren.

In de figuren hiernaast is de ontwikkeling te zien van het aantal wachtenden op ambulante hulp en verblijfszorg (in een kliniek) bij de J-GGZ in de regio Haaglanden. Hierbij vallen de volgende punten op:

- Bij ambulante J-GGZ lijkt de stijging vooral veroorzaakt te worden doordat kleinere praktijken de rapportage beter

Interventies verkorten wachttijden

Opgehaald vanuit werktafels ambulante JGGZ

regionale samenwerking Jeugdhulp Haaglanden

Triage

- Verwijzers;
  Voldoende expertise in teams
- Aanbieder;
  Tijdige triage bij elke aanmelding

Startpunt Jeugdhulp Haaglanden

- BGGZ/SGGZ
- Welke zorgaanbieders passend
- Bij afwijzing doorverwijzen naar andere zorgaanbieder

Zicht op wachtlijst

- Wachtlijstcoach / screenen
- Digitale behandelgroep ter overbrugging

Effect:
- zicht op zorgelijk wachtenden
- vervallen zorgvraag

Versterking lokaal team

- Kennis / expertise
- POH
- Juiste inzet van eerstelijnszorg

SOEPELE IN- EN DOORSTROOM

Verkorten behandelduur

- Digitale behandelgroep / E-health
- Doel realisatie
- Signaleringsplan / borging
  (voorkomen heraanmelding)

Samenwerking tussen SGGZ en BGGZ versterken

- Consultatie en advies vanuit SGGZ voor BGGZ
- Kortdurende verwijzing voor specifieke interventie
  (convenant Curium/vrijgevestigden)

Personele bezetting

- Groepstrainingen ontwikkelen
- E-health

hebben ingevuld ten opzichte van 2022. Het is daarmee onduidelijk of de vraag groter is geworden of dat er nauwkeuriger gerapporteerd is.
- Voor verblijfshulp J-GGZ is er een duidelijke afname zichtbaar van het aantal jeugdigen dat langer dan 90 dagen[15] wacht vanaf einde 2022. In het tweede kwartaal van 2023 staan er 25 jeugdigen langer op een wachtlijst dan de jeugdhulpaanbieder wenselijk acht voor de jeugdige. Ook valt op dat er weliswaar minder jeugdigen wachten, maar de gemiddelde wachttijd in deze zelfde periode wel weer is opgelopen.
- De gemiddelde wachttijd voor verblijf bij J-GGZ is tussen de vijftig tot vijfenzeventig dagen. Echter valt voor één specifieke aanbieder op dat de wachttijd in het tweede kwartaal 2023 gemiddeld anderhalf jaar was.

In samenspraak met aanbieders voor ambulante J-GGZ zijn in 2023 diverse acties ondernomen om de wachttijden te verkorten. Deze 'Interventies verkorten wachttijden J-GGZ' zijn ook besproken met andere aanbieders om hen te inspireren om actiever met wachtlijstbeheer om te gaan. Het doel is om hiermee de door-en uitstroom te verbeteren. In de figuur op pagina 40 zijn deze interventies weergegeven.
In 2023 werd het project Lover Your Mind gelanceerd, waarin ervaringsdeskundigheid ingezet wordt als overbruggingshulp in de J-GGZ. Hierover is meer te lezen in het hoofdstuk over cliëntparticipatie.

Prioriteren is nodig

Diverse landelijke ontwikkelingen leidden ertoe om scherper te gaan prioriteren en triageren bij de inzet van jeugdhulp. De hulp moet snel bij jeugdigen en gezinnen in kwetsbare situaties terechtkomen. Het verscherpte toezicht van de Inspectie op de GI's maakte duidelijk dat ook jeugdigen met een maatregel wachten op jeugdhulp. De ministers van JenV en VWS stellen in 2022 in een brief aan de Tweede Kamer[16] dat afwegingen in de voorrang op jeugdhulp noodzakelijk zijn. De Hervormingsagenda Jeugd sluit hierop aan door te stellen dat de jeugdhulp bestemd is voor jeugdigen in de meest kwetsbare situaties. Het NJi publiceerde in oktober 2023 de handreiking Afwegingen bij de inzet van schaarse jeugdhulp[17].

De werkgroep Wachttijden en de werkgroep Doorbraakaanpak GI's hebben het afgelopen anderhalf jaar gewerkt aan een afwegingskader. Het doel is om de schaarse jeugdhulp op basis van de inhoud en zwaarte van de problematiek te prioriteren en versneld in te zetten en hiermee schadelijk wachten te voorkomen. Dit afwegingskader is in gezamenlijkheid in de regio opgesteld en inhoudelijk besproken in diverse gremia zoals werktafels J-GGZ, ontwikkeltafel jegdhulp Haaglanden, overleg GI's, CIT, ECZ en de stuurgroep Experttafel/Zorglogistiek.

Met het 'Regionaal afwegingskader schadelijk wachten op jeugdhulp' doet de regio een niet vrijblijvende oproep aan jeugdhulpaanbieders en de jeugdteams van gemeenten in de regio om voorrang voor jeugdhulp toe te passen bij jeugdigen in de meest kwetsbare situaties.

[15] Deze termijn geeft conform de norm van de inspectie de termijn voor schadelijk wachten aan.
[16] Kamerbrief verbetering jeugdbeschermingsketen.
[17] Afwegingen bij de inzet van schaarse jeugdhulp.

Het afwegingskader geeft aan hoe triage op urgentie van de ernst van de problematiek moet plaatsvinden, ook bij een kinderbeschermingsmaatregel. Het is aan professionals om de individuele casuïstiek te wegen.

Conclusie

In de afgelopen periode is er vanuit de werkgroep wachttijden focus geweest op jeugdigen die schadelijk wachten, zoals jeugdigen die wachten op een KDC of J-GGZ. Dit heeft niet alleen geleid tot meer inzicht, maar ook tot gerichte voorstellen. Bij de J-GGZ is er actief gestuurd op wachtlijstbeheer, zodat er met alternatieven (de interventies verkorten wachttijden) gewerkt kan worden. Er is daarnaast meer zicht verkregen op de wachtenden op respijtzorg.

Er zullen hoe dan ook jeugdigen wachten op hulp. Met de krappe arbeidsmarkt en toenemende vraag is het nog belangrijker dat met een regionaal afwegingskader afgewogen wordt welke jeugdigen het snelst zorg krijgen. ■

Begrippenlijst

Expertiseteam Complexe Zorg (ECZ)
Het Expertiseteam Complexe Zorg (ECZ) bestaat uit gespecialiseerde medewerkers die ondergebracht zijn bij Jeugdbescherming west en heeft als doel consult en advies te bieden bij zorgbehoeftebepaling, complexe zorgvragen en te bemiddelen en ondersteunen bij de toeleiding naar specialistische jeugdhulp. Het ECZ voorziet in één centraal aanspreekpunt voor alle jeugdzorgprofessionals in de keten. Het ECZ is gecontracteerd door de gemeenten en dus onafhankelijk en voor iedereen beschikbaar.

Zorglogistiektafel en Experttafel
De complexe logistieke verblijfsvragen voor in- en doorstroom worden in Haaglanden behandeld op de tafel voor zorglogistiek. Daarnaast is er een experttafel voor inhoudelijk advies bij een casus. Beide tafels vallen onder het Expertiseteam Complexe Zorg.

Doorbraakaanpak GI's
De doorbraakaanpak GI's houdt in dat voor jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel zo snel mogelijk de hulp wordt gestart door intensief samenspel van GI's, aanbieders en gemeenten. Jeugdigen die langer dan 3 maanden moeten wachten worden geregistreerd en de casuïstiek wordt sinds de zomer van 2022 elk kwartaal doorgesproken met de GI's om zicht te krijgen op de actuele lacunes in het aanbod. Tot de zomer 2022 was dat eenmaal per maand.

KDC
Kinderdagcentra of kinderdienstencentra (KDC) bieden zorg aan jeugdigen tussen de 2 en 18 jaar met een achterstand in hun ontwikkeling en aan kinderen met een verstandelijke of meervoudige beperking. In een KDC krijgt een kind dagbehandeling, dagbesteding en persoonlijke begeleiding. Kinderen en jongeren die gebruikmaken van KDC's hebben een (vermoedelijk) psychiatrische stoornis, beperking of ontwikkelingsachterstand. Het doel van een KDC is dat zij zich daar maximaal kunnen ontwikkelen. Kinderen en jongeren kunnen zowel vanuit de Jeugdwet als vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) toegang krijgen tot dit type voorziening (Ministerie van Volksgezondheid, z.d.).

Semi KDC-aanbieders
Aanbieders die zorg bieden aan jeugdigen waar er een vermoeden is van een ontwikkelstoornis. De ontwikkelachterstand of beperking is minder zwaar als bij de KDC-doelgroep. Deze aanbieders bieden geen uitstroom naar de Wlz.

Respijtzorg/ Logeren/ Logeeropvang/ Logeerhuis
Respijtzorg betekent letterlijk 'onderbreking van de zorg' oftewel op adempauze komen. Die onderbreking kan een dag(deel) duren, maar ook een weekend, een schoolvakantieperiode of langer. Professionals nemen dan de zorg van de (pleeg)ouders/ verzorgers over. In de jeugdhulp bestaan er twee vormen van respijtzorg: dagbesteding en logeeropvang.

Integrale Vroeghulp
Integrale Vroeghulp is een multidisciplinair team dat zich inzet ten behoeve van jonge kinderen met (een vermoeden van) ontwikkelingsproblemen. Er kunnen zorgen zijn rondom de emotionele, verstandelijke en/of lichamelijke ontwikkeling. Maar ook met vragen over het gedrag van hun kind kunnen ouders terecht bij Integrale Vroeghulp. Integrale Vroeghulp voorziet zo in een behoefte van ouders om duidelijkheid te krijgen over een eventuele diagnose en/of waar zij met hun kind terecht kunnen voor passende hulp. De verbinding met dit multidisciplinair team en de gemeenten vindt plaats via een lokale trajectbegeleider die schakelt met lokale structuur (o.a. JGZ en lokale teams) van alle gemeenten.

Daghulp
Daghulp is een specialistisch integraal behandelprogramma voor kinderen in de leeftijd 0 t/m 12 jaar. Daghulp wordt ingezet bij zorgen over de ontwikkeling van kinderen. Het gaat hierbij om kinderen die moeilijk met anderen omgaan, emotionele problemen hebben of moeite hebben met luisteren. Deze problemen spelen niet alleen thuis, maar ook op het kinderdagverblijf, de peuterspeelzaal, school of de sportclub. Daghulp wordt in overleg met ouders en school, kinderdagverblijf of sportclub afgestemd en op maat gemaakt voor het kind.

6

Jeugdhulp en onderwijs werken effectief samen

Het is de gezamenlijke missie van de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs en de gemeenten dat ieder kind of jongere zich veilig en optimaal ontwikkelt op een passende plek in het onderwijs. In de regiovisie is de ambitie geformuleerd dat jeugdhulp en onderwijs effectief samenwerken. Hoe staat het daarmee in de regio Haaglanden?

Op basis van data is er in 2023 inzicht verkregen in het grensverkeer van leerlingen in Haaglanden. Grensverkeer van leerlingen wil zeggen: leerlingen die buiten de eigen woonplaats naar school gaan. Dit grensverkeer beïnvloedt de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp.

Onderwijs en jeugdhulp zijn grotendeels gescheiden werelden. In de praktijk blijkt dat waar jeugdhulp wordt ingezet op scholen er een stap wordt gezet om deze werelden bij elkaar te brengen. De eerste ervaringen laten zien dat hierdoor breder wordt gekeken naar wat er nodig is voor de leerling, en de school en thuissituatie dichter bij elkaar komen. Om de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp verder te versterken zijn in 2023 door de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, gemeenten en zorgaanbieders leidende principes geformuleerd. Deze principes vormen de basis voor verdere samenwerking in 2024. Het doel hierbij is om duurzame oplossingen te vinden om de nu nog gescheiden werelden van onderwijs en jeugdhulp bij elkaar te brengen.

Inleiding

In 2022 is onderzoek gedaan door de jeugdhulpregio Haaglanden naar nut en noodzaak van samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp in de regio. Toen is besloten dat het alleen noodzakelijk is om samen te werken tussen onderwijs en jeugdhulp waar het gaat om grensverkeer van leerlingen. Grensverkeer van leerlingen wil zeggen het verkeer van leerlingen dat buiten de eigen woonplaats naar school gaat en soms ook met leerlingenvervoer naar school wordt gebracht. Dit zorgt ervoor dat het afhankelijk is waar de jeugdige woont of naar school gaat in hoeverre onderwijs en jeugdhulp effectief samenwerken. Wat betekent dit in de praktijk? Hierover gaat dit hoofdstuk. In 2023 is inzicht, overzicht en uitzicht gecreëerd om de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp te versterken. Dit is gebundeld in de 'Achtergrondnotitie onderwijs en jeugdhulp. Grensverkeer van leerlingen in Haaglanden. Inzicht, overzicht en uitzicht'[18].

Inzicht grensverkeer van leerlingen

Op basis van een nadere data-analyse is in 2023[19] inzicht ontstaan in het grensverkeer van leerlingen op regioscholen in Haaglanden. Dit zijn scholen met een regionale functie: het speciaal basisonderwijs (sbo), speciaal onderwijs (so) cluster 3

[18] Deze notitie is begin 2024 verschenen.

[19] De analyse van grensverkeer van leerlingen is gebaseerd op open data van DUO over leerlingen naar woon- en schoolgemeente, peildatum oktober/november 2022. Het gaat om leerlingen die in het schooljaar 2020-2021 in Haaglanden naar sbo (speciaal basisonderwijs), so (speciaal onderwijs) cluster 3 en 4, vso (voortgezet speciaal onderwijs) cluster 3 en 4 of praktijkonderwijs naar school gaan.

Gezamenlijke leidende principes

- Van individueel naar collectief. Gelijke kansen, inclusie en thuisnabij;
- Van curatief naar preventief, waarbij curatief beschikbaar moet zijn;
- Goed is goed genoeg'. Niet elke kwetsbaarheid vraagt om ondersteuning;
- Samenwerking jongere, ouders, docenten en hulpverleners staat centraal;
- Leren van en met elkaar;
- Eenvoudige administratie
- Fte-financiering, niet op basis van individuele beschikkingen;
- Toewerken naar één budget van gemeenten en samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs.

en 4 en voortgezet speciaal onderwijs (vso) cluster 3 en 4 en het praktijkonderwijs. Er is vooral sprake van grensverkeer van leerlingen bij leerlingen op vso cluster 4 en so en vso cluster 3. Leerlingen die praktijkonderwijs en sbo volgen kunnen vaker in de eigen woonplaats naar school.

Overzicht van inzet van jeugdhulp op regioscholen in Haaglanden

In 2023 bleek dat er onvoldoende overzicht is op welke regioscholen jeugdhulp wordt geboden, wat deze hulp inhoudt en wat dat oplevert in de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Door diverse ontwikkeltafels met jeugdhulpaanbieders en tijdens de regionale conferentie Bewogen en bevlogen op 5 oktober 2023 is overzicht ontstaan van het huidige aanbod aan jeugdhulp op de regioscholen in Haaglanden. Op het so en vso scholen cluster 3 en 4 is de beweging van individuele naar collectieve jeugdhulp in volle gang. Binnen het sbo en het praktijkonderwijs is deze beweging nog minder in ontwikkeling.

Uit de praktijkvoorbeelden van regioscholen waar jeugdhulp wordt geboden blijkt dat het inzetten van jeugdhulp op school de effectiviteit van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp ten goede komt. Vanuit de praktijk blijkt bijvoorbeeld dat:

- schooluitval en thuiszitten hierdoor wordt voorkomen;
- een betere verbinding ontstaat tussen school en thuis;
- en dat professionals breder leren kijken.

Toch blijkt dat de praktijk van het combineren van jeugdhulp op school weerbarstig is. Jeugdhulpaanbieders en scholen ervaren knelpunten in de wijze van bekostiging van jeugdhulp op scholen. Ook ervaren professionals een 'harde knip' tussen onderwijs en jeugdhulp. Beiden werken bijvoorbeeld met verschillende financieringsvormen. Binnen het onderwijs wordt dit een toelaatbaarheidsverklaring of een individueel arrangement genoemd en bij jeugdhulp moet er een gezinsplan of verwijzing zijn. Door deze verschillen in organisatie ontstaat er weinig gecombineerd aanbod van onderwijs en jeugdhulp. Dit bemoeilijkt ook het breder kijken naar een jeugdige zowel in de context van de thuissituatie als op school. Dit was de reden om in 2023 een gezamenlijke opgave voor de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, gemeenten en zorgaanbieders in Haaglanden te formuleren. Met als doel dat onderwijs en jeugdhulp effectiever kunnen samenwerken. Een vraag die hierin beantwoord moet worden is: wat is onze gezamenlijke missie en visie voor jeugdhulp op scholen? En wat is ons gezamenlijke uitzicht voor 2024 en verder?

Uitzicht: wat is de gezamenlijke visie en missie van onderwijs en jeugdhulp voor 2024 en verder?

De werkagenda inclusief onderwijs 2035 en de hervormingsagenda jeugd liggen in het verlengde van elkaar. Door deze met de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, gemeenten en zorgaanbieders naast elkaar te leggen, zijn vanuit het werkveld de leidende principes geformuleerd zoals in het kader hiernaast weergegeven.

Hoe verder in 2024?

Samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, gemeenten en jeugdhulpaanbieders willen zich niet alleen richten op jeugdhulp op de regioscholen, maar dit in samenhang met de inzet vanuit passend onderwijs bezien. Hiervoor is een gezamenlijke visie en missie geformuleerd als basis voor de verdere samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. In 2024 gaan gemeenten en samenwerkingsverbanden verkennen wat duurzame oplossingen zijn aan de hand van de gezamenlijk geformuleerde leidende principes.

Conclusie

In 2023 zijn verschillende resultaten bereikt ten aanzien van de effectiviteit van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Op basis van data is er inzicht verkregen in grensverkeer van leerlingen in de regio Haaglanden. Vanuit praktijkvoorbeelden is er overzicht van jeugdhulp op de regioscholen in de regio Haaglanden en wat deze inzet oplevert in de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Ook is er een gezamenlijk uitzicht geformuleerd met de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, gemeenten en jeugdhulpaanbieders in Haaglanden. Er ligt een gezamenlijke visie, missie en er zijn leidende principes afgesproken voor versteviging van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp voor 2024 en verder.

Een opbrengst is verder de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs in Haaglanden elkaar ook regelmatig hebben ontmoet in 2023 tijdens de ontwikkeltafels en de regionale conferentie Bewogen en bevlogen. Hierdoor is bij hen het besef ontstaan dat zij zich ook gezamenlijk willen ontfermen over het grensverkeer van leerlingen en met gemeenten en zorgaanbieders een volgende stap willen zetten.

In 2024 wordt verder gewerkt aan het overbruggen van systeemverschillen die de effectiviteit van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp in de weg staan. ■

Begrippenlijst

sbo - speciaal basisonderwijs
Het speciaal basisonderwijs is voor leerlingen met lichte problematiek waarvoor de reguliere basisschool onvoldoende ondersteuning kan geven.

(v)so-(voortgezet) speciaal onderwijs
Het (voortgezet) speciaal onderwijs is er voor leerlingen die specialistische ondersteuning nodig hebben, dat het regulier onderwijs niet kan bieden. Het speciaal (voortgezet) onderwijs is verdeeld in clusters:

- Cluster 3: Scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk), kinderen met een ernstige meervoudige beperking, kinderen die langdurig ziek zijn en kinderen met fysieke beperkingen.
- Cluster 4: Scholen voor kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen. Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten ondersteunen mensen (vanaf 18 jaar) met een ziekte of beperking.

Praktijkonderwijs
Praktijkonderwijs is een vorm van voortgezet onderwijs voor leerlingen met een lager IQ, die veel begeleiding nodig hebben in kleine klassen. Deze leerlingen worden voorbereid op praktisch en eenvoudig werk of om verder te leren op het mbo-2.

Samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs
Scholen zijn vanuit passend onderwijs verantwoordelijk om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Hiervoor werken reguliere en speciale scholen samen in samenwerkingsverbanden.

Regioscholen
Scholen met een regionale functie.

7

Jongeren en ouders aan het woord over jeugdhulp

Dat jongeren en ouders die te maken krijgen met jeugdhulp mee moeten kunnen praten en denken over verbeteringen in de jeugdhulp, is een van de kernwaarden van de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden. Deze samenwerking tussen mensen met persoonlijke ervaring in de jeugdhulp en de professionele wereld van jeugdhulporganisaties en gemeenten heet cliëntparticipatie. Het belang van het luisteren naar de inbreng van cliënten wordt steeds onderstreept door ouders en jongeren in de verschillende cliëntervaringsonderzoeken die de regio de afgelopen jaren heeft laten doen. Ook vanuit de wetenschap en landelijke kaders zoals de Hervormingsagenda Jeugd wordt steeds gewezen op het organiseren van het gesprek met cliënten.
Voor de gemeenten uit de jeugdhulpregio Haaglanden is dit al jaren een speerpunt en zijn er twee door de gemeenten ondersteunde platformen: de Oudersraad en JONG doet mee! Deze cliëntvertegenwoordigers geven -gevraagd en ongevraagd- advies aan professionals, beleidsmakers en andere stakeholders uit de sector, zoals het onderwijs. Deze inzichten van cliënten zijn enorm waardevol en onmisbaar bij het verder ontwikkelen van de jeugdhulp. Hierdoor kan de jeugdhulp beter aansluiten bij de leefwereld van jeugdigen en hun ouders.

Inleiding

In de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden is een doorlopend proces van leren en ontwikkelen vastgelegd om daarmee de jeugdhulp te verbeteren. Het ophalen van ervaringen bij cliënten in de vorm van cliëntervaringsonderzoeken is hier een onderdeel van. Daarnaast hoort ook het op verschillende niveaus in gesprek zijn met jongeren en ouders die ervaring hebben in de jeugdhulp bij dit doorlopende leerproces.

Bij het innoveren van de jeugdhulp kan het leren van casuïstiek en de dialoog met cliënten en ervaringsdeskundigen niet ontbreken. Dit gebeurt in de regio op verschillende manieren. Er zijn jeugdhulpaanbieders met een cliëntenraad, er zijn getrainde ervaringsdeskundige jongeren en ouders en er bestaan platforms voor jongeren en ouders die mee praten met organisaties in de jeugdhulp en gemeenten. Ervaringsdeskundige jongeren fungeren ook soms als maatje voor andere jongeren in de jeugdhulp. Vooral door persoonlijke ervaringskennis kan deze andere jongeren steun geven. Professionals baseren zich op kennis die is opgedaan in opleiding en werk. Een ervaringsdeskundige weet zelf hoe het is om -bijvoorbeeld- psychische problemen te hebben of om bepaalde zorg te krijgen. Deze ervaringskennis en informele steun is laagdrempelig en kan zeker tijdens het wachten op professionele hulp heel nuttig zijn.

Dit hoofdstuk geeft eerst inzicht in de rode draden uit de cliëntervaringsonderzoeken die afgelopen jaren zijn gedaan door de regio. Vervolgens gaat het hoofdstuk in op de verschillende vormen van cliëntparticipatie en biedt het enkele inzichten uit de wetenschap. Ten slotte gaat het hoofdstuk over hoe cliëntparticipatie er in de jeugdhulpregio Haaglanden uitziet.

Inzichten uit cliëntervaringsonderzoeken

In de jeugdhulpregio Haaglanden zijn afgelopen jaren verschillende cliëntervaringsonderzoeken uitgevoerd[20]. Deze onderzoeken geven vaak vergelijkbare inzichten en enkele van deze rode draden worden in deze paragraaf toegelicht. Een voorbeeld hiervan is dat cliënten die tevreden zijn over de ontvangen hulp, aspecten van goede communicatie met de professional benoemen. Cliënten vinden goed contact met de hulpverlener heel belangrijk en dat ze zich door hen echt gehoord voelen. Ook dat afspraken worden nakomen en dat professionals niet-veroordelend handelen wordt vaak genoemd. Daarnaast is voor een positieve waardering van de jeugdhulp ook de snelle inzet van hulp belangrijk en dat er deskundige professionals zijn.

Aan de andere kant benoemen ontevreden cliënten vaak dat er onvoldoende transparantie is in de hulpverlening, dat er te weinig aandacht is voor het kind, dat er onvoldoende afstemming plaatsvindt of er te weinig vooruitgang merkbaar is. Ook als er veel wisselingen zijn van hulpverlener of kinderen naar verschillende locaties moeten, zijn cliënten vaak ontevreden over de geboden hulp.
Een veelgehoorde klacht uit cliëntervaringsonderzoeken gaat over de verslaglegging in dossiers van cliënten. Als er bijvoorbeeld foutieve informatie in staat of bij overdracht niet goed

[20] Cliëntervaringsonderzoeken regionaal 2019, 2020, Delft 2021-2022, Professional-ervaringsonderzoek 2022.

omgegaan wordt met privacyregels. Of als er onvoldoende aan waarheidsvinding wordt gedaan. Ouders (en jongeren) moeten toestemming geven voor overdracht van informatie naar een andere organisatie, maar willen dit niet altijd. Dit bemoeilijkt het samenwerken tussen organisaties.

In 2022 liet de jeugdhulpregio Haaglanden onderzoek doen naar de ervaringen van professionals in de jeugdhulp. Ondanks de hoge werkdruk die vaak werd benoemd, geven de meeste professionals uit het onderzoek aan dat zij veel werkplezier ervaren in hun werk. Een van de aanbevelingen uit dit onderzoek ging over de ruimte die professionals willen krijgen om 'te doen wat nodig is voor cliënten' en om te kunnen investeren in de alliantie met cliënten. Dergelijke onderzoeken laten zien dat de wensen en behoeften van cliënten en professionals op elkaar aansluiten. Zaken als personeelsverloop, hoge werkdruk en administratieve lasten zijn belemmerende factoren voor deze gedeelde behoeften.

Gemeenten laten regelmatig cliëntervaringsonderzoeken uitvoeren. Hierbij gaat het over het hele hulptraject waarbij verschillende organisaties betrokken kunnen zijn. Daarnaast doen jeugdhulpaanbieders ook outcome metingen naar cliënttevredenheid op basis van door het NJi vastgestelde indicatoren. Dit geeft de regio ook waardevolle informatie waarop gestuurd kan worden. De verwachting is dat deze inzichten in de monitor van 2024 gepresenteerd kunnen worden.

Cliëntparticipatie

In de jeugdhulpregio Haaglanden is cliëntparticipatie verankerd in de platforms JONG doet mee! en de Oudersraad. Hierin praten en denken cliëntvertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen in de jeugdhulp mee over hun ervaringen en waar zij verbeteringen in de jeugdhulp zien.

Cliëntparticipatie organiseren vraagt tijd, aandacht en inzet van alle betrokkenen. Er is ook vertrouwen nodig, voordat jongeren en ouders bereid zijn om zich in hun vrije tijd kwetsbaar op te stellen in een professionele setting. Cliëntvertegenwoordigers vertellen vaak een persoonlijk verhaal en willen niet alleen dat daar zorgvuldig mee wordt omgegaan, maar ook dat hun bijdrage nuttig was. Om deze reden is het goed om mensen die hun ervaringskennis in willen zetten, te trainen. De inmiddels landelijk beproefde werkwijze van ExpEx is hier een mooi voorbeeld van. In samenwerking met verschillende jeugdhulpaanbieders zijn in de afgelopen jaren ruim tachtig jongeren uit de jeugdhulpregio Haaglanden getraind. In een groep met andere jongeren leren zij hun ervaring in de jeugdhulp functioneel in te zetten als ervaringsmaatje of als adviseur voor voogden, begeleiders en beleidsmakers. Hierbij leren zij onder andere om hun boodschap goed over te brengen, actief te luisteren en hoe om te gaan met reacties van anderen en met meningsverschillen. Pas als (oud-) cliënten een dergelijke training hebben gevolgd, spreken we van ervaringsdeskundigheid.

Ook aan de kant van organisaties vraagt cliëntparticipatie voorbereiding. Vooraf moeten zij duidelijk formuleren waarom en voor welk doel cliënten worden betrokken. En vervolgens vraagt dit een veranderproces om de inzichten en tips daadwerkelijk door te voeren in veranderingen in beleid en organisatie. In de regio Haaglanden zijn er verschillende jeugdhulporganisaties die hier echt in investeren. Weliswaar is cliëntparticipatie wel een onderwerp van gesprek tussen jeugdhulporganisaties en contractmanagers, toch ontbreekt het totaaloverzicht op dit onderwerp. De regio heeft geen onderzoek gedaan naar het aantal organisaties en de mate waarin jeugdhulporganisaties aan cliëntparticipatie doen.

Het belang van cliëntparticipatie werd ook in de wetenschap, landelijke media en rijksbeleid onderstreept. In 2023 werd de Hervormingsagenda vastgesteld waarin het rijk de contouren van de jeugdhulp tussen 2023-2028 schetst. Hierin is veelvuldig aandacht voor het betrekken van ervaringsdeskundigheid en informele netwerken bij de verbeteropgaven in het jeugdhulpstelsel. Bijvoorbeeld bij het implementeren van het Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming of het versterken van lokale teams. Dit sluit ook aan bij het pleidooi van emeritus-hoogleraar Micha de Winter in zijn artikel dat in de inleiding van deze Regiovisie monitor al werd aangehaald.

Lector jeugdzorg aan de Hogeschool van Amsterdam Leonieke Boendermaker publiceerde in 2023 een artikel over de werkzame elementen in de omgang tussen hulpverlener en cliënt. Hierin komt naar voren dat als hulpverlener en cliënt samen doelen opstellen, deze samen monitoren, de onderlinge verhoudingen evalueren, dit de onderlinge band versterkt. Dit is ook het geval als de hulpverlener zich openstelt voor cliënten, echt weet

te luisteren naar diens verhaal en behoeften en daar de tijd voor neemt. Jongeren die jeugdhulp krijgen, hebben daarnaast ook veel behoefte aan autonomie die bij hun ontwikkeling past. De samenwerking tussen professional en cliënt blijkt in de praktijk niet vanzelf te gaan, maar wel essentieel te zijn voor een positief resultaat van de jeugdhulp. Dit komt ook in de verschillende cliëntervaringsonderzoeken die de regio liet doen als aandachtspunt naar voren.

JONG doet mee!

Jongeren met ervaring in de jeugdhulp kunnen in de regio Haaglanden participeren in JONG doet mee!. Hiermee biedt de regio Haaglanden een platform aan jongerenraden en jongeren met ervaring in de jeugdzorg, (gesloten) jeugdzorg, jeugd-GGZ, LVB-zorg en/of dak- en thuisloosheid. JONG doet mee! werkt samen met getrainde ervaringsdeskundige jongeren vanuit de ExpEx methodiek. Met JONG doet mee! zorgt de regio dat de kennis en ervaring van jongeren benut worden om de jeugdhulp te verbeteren.

In 2023 organiseerde JONG doet mee! twee regionale werkconferenties voor zo'n 70 ervaringsdeskundigen, professionals, beleidsmedewerkers en bestuurders in de regio Haaglanden. Een van de workshops die tijdens deze conferenties is georganiseerd ging over verslaglegging in de jeugdhulp. Hiermee werd ingespeeld op een onderwerp dat vaak in regionale cliëntervaringsonderzoeken naar jeugdhulp naar voren kwam. Onder de titel 'Schrijf niet over maar naar mij' werd door ervaringsdeskun-

digen toegelicht dat het best confronterend kan zijn wanneer jongeren rapportages over zichzelf lezen. Jongeren geven aan dat zij willen meedenken en -praten over hun eigen doelen en dat ze regie willen hebben over hun proces. Jongeren zien hun mening graag opgenomen in het verslag van de jeugdhulpaanbieder. Andere onderwerpen die in deze bijeenkomsten van JONG doet mee! aan de orde kwamen waren bijvoorbeeld: wachttijden, jongerendakloosheid en gender. Door dergelijke workshops te organiseren wordt het doorlopend leren en ontwikkelen in de jeugdhulp in de praktijk uitgevoerd.

In 2022 gaf JONG doet mee! een advies over signalen waaraan professionals al vroeg kunnen herkennen dat het niet goed gaat met een jongere. Door hierop in te spelen kunnen professionals eerder steun en hulp geven aan jongeren. In 2023 verwerkte JONG doet mee! dit advies in de Signalenkaart[20] en gaf hierover presentaties op verschillende bijenkomsten met professionals en beleidsmakers. De signalenkaart is in de vorm van een flyer in 2023 breed verspreid onder jeugdhulpaanbieders, jeugdgezondheidszorg, jongerenwerk, samenwerkingsverbanden en sportverenigingen.

Een ander advies dat JONG doet mee! in 2023 uitbracht gaat over wachttijden. Jongeren hebben hierover concrete tips opgeschreven en met de gemeenten en jeugdhulpaanbieders gedeeld. Jongeren willen bijvoorbeeld graag inzicht in hun wachttijd. En als zij wachten op hulp, zou af en toe een vraag over hoe het gaat helpen. Ook kan er tijdens het wachten op hulp andere ondersteuning ingezet worden, bijvoorbeeld lotgenoten contact, groepstrainingen of een vorm van e-health.

Love Your Mind

Een mooi initiatief waar ervaringsdeskundigheid een positieve bijdrage biedt in de regio Haaglanden is Love Your Mind (LYM). Dit project voor en door jongeren gaat over mentale gezondheid en werd in 2023 gelanceerd[21]. Het primaire doel is om jongeren die op een wachtlijst staan voor jeugdhulp steun te geven. Zodat de wachttijd dragelijker wordt en zwaardere zorg mogelijk voorkomen wordt. Inmiddels is een team van 25 jongeren getraind als MindMaatje. Zij kunnen andere jongeren ondersteunen door informatie, advies en voorlichting te geven, maar ook (h)erkenning is een wezenlijk onderdeel van deze werkwijze. Love Your Mind is er voor iedere jongere die wel of niet op een wachtlijst staat bij een behandelaar in de leeftijd tot 23 jaar.

Oudersraad

Een ander platform voor ervaringsdeskundigheid in de regio Haaglanden is de Oudersraad. Dit zijn ouders met ervaring in de jeugdhulp die zich als ervaringsdeskundigen inzetten voor het verbeteren van de jeugdhulp. Zij geven advies over vragen vanuit de jeugdhulpregio, gemeenten en jeugdhulporganisaties. De Oudersraad was in 2023 bijvoorbeeld betrokken bij de aanbesteding van de jeugdhulp in Den Haag, waar ze participeerden in dialoogtafels. Ook gaven zij speerpunten aan voor het thema onderwijs-jeugdhulp en leverden zij input voor de bestuurlijke werkagenda jeugdhulp.

[20] Signalen kaart jongeren en onderwijs.
[21] Love Your Mind is tot stand gekomen met behulp van het Bovenregionaal expertise netwerk (BREN).

Conclusie

Cliëntparticipatie is vastgelegd in de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden en zowel wetenschappers als het rijk roepen gemeenten op om cliënten meer te betrekken bij de doorontwikkeling van de jeugdhulp. Door te investeren in en te luisteren naar ervaringsdeskundigen van JONG doet mee!, de Oudersraad en getrainde ExpEx jongeren, nemen de regio Haaglanden deze oproep serieus. In de regio Haaglanden wordt ervaringskennis verwerkt in beleid en besproken met jeugdhulpaanbieders en andere stakeholders. Hiermee wordt invulling gegeven aan de ambitie in de Regiovisie.

Toch is er nog veel te winnen op dit terrein. Er is bijvoorbeeld nog onvoldoende zicht op de mate waarin jeugdhulporganisaties cliëntparticipatie en de inzichten uit cliëntervaringsonderzoeken toepassen in hun organisatie. En er zijn nog tal van gesprekken over wijzigingen in de jeugdhulp waar cliënten niet in worden betrokken. Ook in 2024 zal de regio daarom doorgaan met het betrekken van ervaringskennis van jongeren en ouders. Door de inzichten uit cliëntervaringen te verwerken in beleid en de praktijk van jeugdhulp, wordt de cyclus van leren en ontwikkelen mogelijk. ■

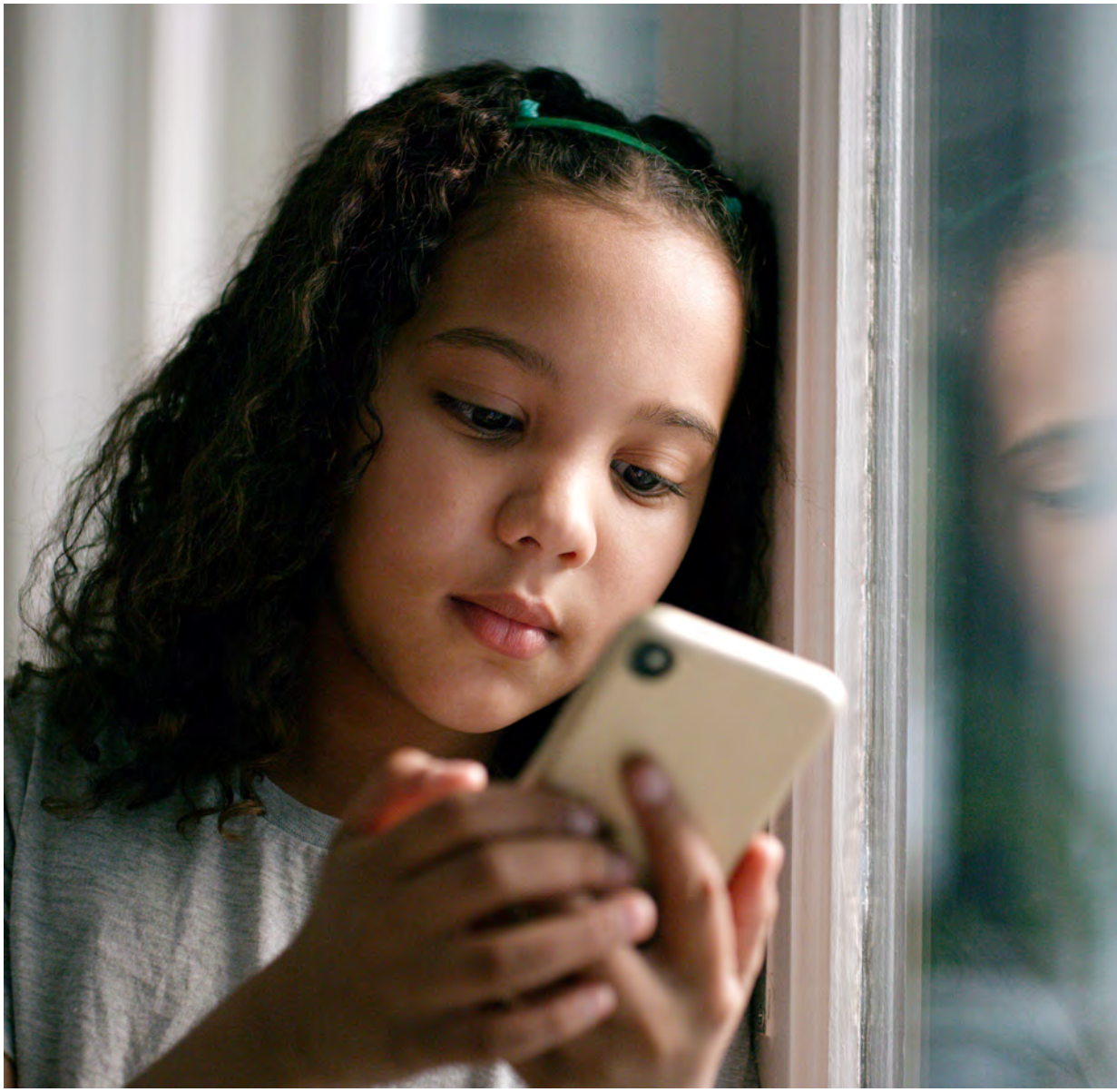

8. Conclusie

Deze monitor geeft een jaarlijks beeld van waar de regio staat ten aanzien van de ambities uit de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021- 2026. Op sommige ambities is al veel bereikt, andere verdienen de komende jaren nog meer aandacht. De monitor is een momentopname en schetst de belangrijkste ontwikkelingen in de jeugdhulp van 2023 in de regio Haaglanden.

Na de inleiding wordt in het hoofdstuk over de regionale jeugdhulp op hoofdlijnen de stand van zaken weergegeven. Hoewel de groei van het aantal jeugdigen met jeugdhulp afvlakt, stijgen de kosten per cliënt nog steeds. Ook wordt opnieuw duidelijk dat een klein deel van 1,5% van de jeugdigen met jeugdhulp een ondersteuningsvraag heeft die leidt tot bijna 14% van de totale kosten voor de jeugdhulp in de regio. Een stijging van het aantal cliënten is met name te zien in de Jeugd-GGZ.

Een belangrijke ambitie van de jeugdhulpregio Haaglanden is dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien. In de hele jeugdhulpsector ontstaat er steeds meer terughoudendheid bij het uithuisplaatsen van kinderen. En als dit toch onvermijdelijk lijkt, wordt eerst een plek binnen het eigen netwerk gezocht of een kleinschalig alternatief zoals een pleeggezin of gezinshuis. Hoewel er voor een kleine groep kinderen voorzieningen zoals JeugdhulpPlus nodig zullen blijven, zijn met de transformatie van de gesloten jeugdhulp grote stappen gezet. Vrijheidsbeperkende maatregelen zoals een separatie of kameropsluiting worden sinds 2023 steeds minder toegepast. Ook zijn er kleinere groepen en hybride plekken gerealiseerd. De verdere afbouw naar kleinschalige alternatieven blijft echter een uitdaging.

Veilig opgroeien is niet voor alle kinderen de realiteit. De overheid kan in dat geval ingrijpen met een jeugdbeschermingsmaatregel. Dit gebeurt in onze regio de laatste jaren steeds minder. In 2023 nam het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen in de regio Haaglanden fors af. Uit onderzoek dat dit jaar is gedaan, blijkt dat er in de hele sector steeds vaker twijfels zijn bij de legitimiteit van dergelijke maatregelen. De jeugdbescherming is qua personele bezetting nog steeds kwetsbaar. De landelijk

ingevoerde caseloadverlaging en kwaliteitsverbeteringen moeten leiden tot een afname van de werkdruk en verloop van personeel. Ook de jeugdreclassering liep in 2023 verder in aantal terug, hoewel de zwaarte van problematiek verergerde.

Wachttijden hebben voortdurend aandacht in de regio Haaglanden. De aanpak van wachttijden heeft zich in 2023 geconcentreerd op de J-GGZ, de KDC's en respijtzorg. Om kinderen in de meest kwetsbare situaties tijdig passende zorg te kunnen bieden, is in 2023 een afwegingskader ontwikkeld.

Op het gebied van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp zijn in 2023 belangrijke stappen gezet. Zo zijn er gezamenlijk leidende principes geformuleerd die de basis vormen voor verdergaande samenwerking in 2024 en verder. Ook is er een beter beeld ontstaan van het aanbod van jeugdhulp op regioscholen. Hieruit komt onder meer naar voren dat schooluitval hiermee voorkomen kan worden en er meer verbinding ontstaat tussen school en thuis. De verschillende wijzen van financiering beperkt echter het combineren van onderwijs en jeugdhulp. Een beperkte groep jeugdigen heeft hier baat bij zodat zij naar school kunnen blijven gaan.

In de regio Haaglanden zijn er verschillende platforms georganiseerd om jongeren en ouders actief mee te laten praten en denken in beleid en het verbeteren van de jeugdhulp. De verschillende cliëntervaringsonderzoeken die de regio de afgelopen jaren liet doen en de gesprekken met ervaringsdeskundigen geven veel aanknopingspunten om de jeugdhulp te transformeren verder te verbeteren. In de Hervormingsagenda Jeugd, verschillende wetenschappelijke artikelen en in de media wordt het belang hiervan verder onderstreept.

Jeugdhulp lijkt in veel opzichten een antwoord geworden op allerlei knelpunten die in onze samenleving spelen. Zoals emeritus-hoogleraar Micha de Winter bepleitte in zijn (in de inleiding genoemde) artikel, zal dit antwoord veel meer in de alledaagse context van jongeren gezocht moeten worden. De oplossing voor de toegenomen vraag naar jeugdhulp zal ook in gesprek met jongeren en gezinnen gezocht moeten vinden. De Winter bepleit dat jongeren meer tegenwicht nodig hebben, van ouders, vrienden, sportclubs en het onderwijs. Deze 'maatschappelijke basiszorg' is belangrijk om zo samen met jongeren na te denken over het vormgeven van hun toekomst. Deze basiszorg vanuit de samenleving moet hen ondersteunen in de kansen en belemmeringen die zij tegenkomen in het vormgeven van hun leven.

In deze editie van de Regiovisie monitor 2023 zijn de stappen geformuleerd die zijn gezet met de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden als vertrekpunt. Hierdoor is er ook meer inzicht ontstaan in de belangrijkste knelpunten, zoals de wachttijden en de samenwerking rond onderwijs en jeugdhulp. Bovendien is er ook een beter beeld van de oplossingsrichtingen zodat daar in 2024 verder aan kan worden gewerkt.

Deze Regiovisie monitor was de derde versie van een reeks. Uiteraard zijn vragen of suggesties over deze monitor welkom. ■

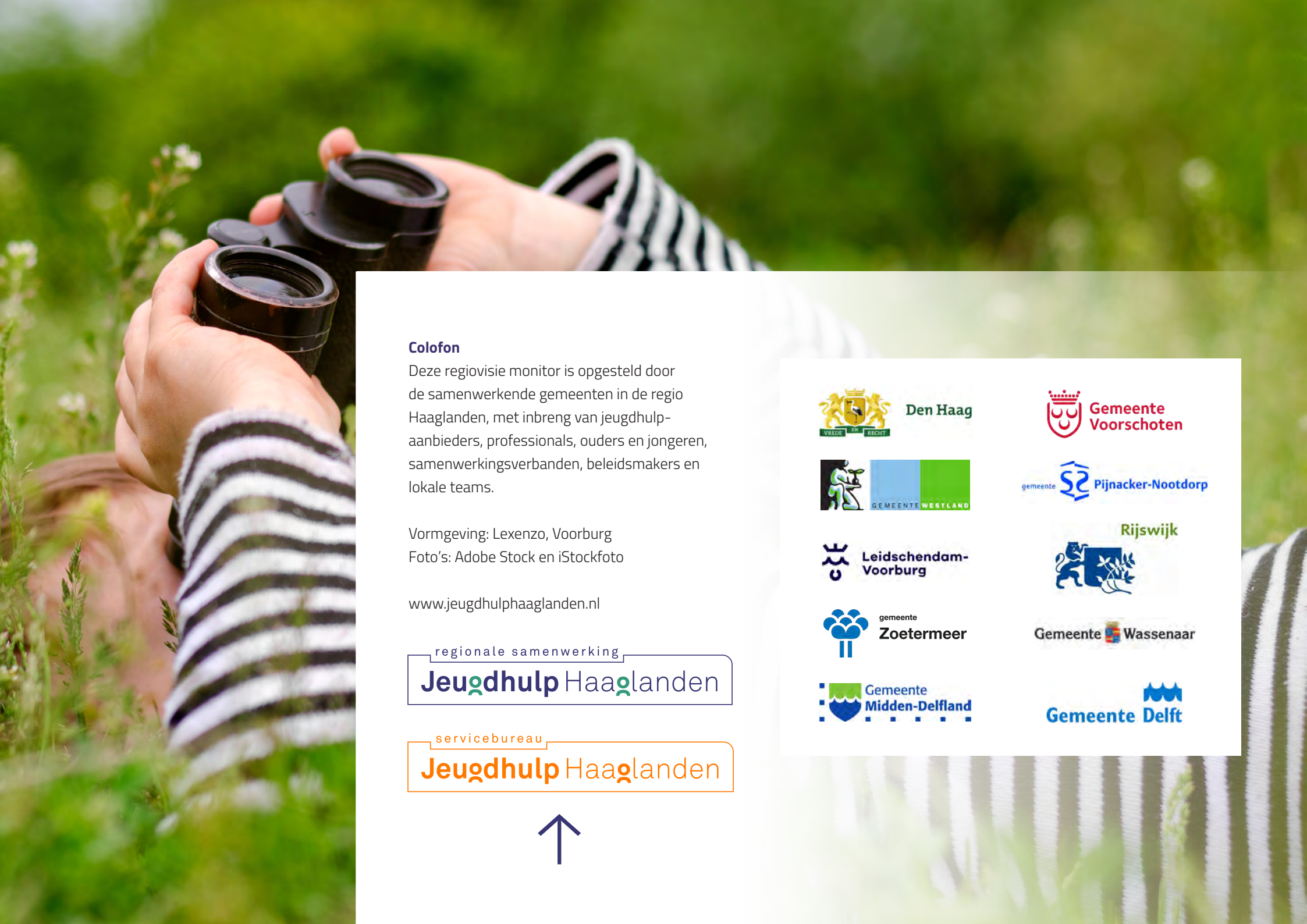

Colofon

Deze regiovisie monitor is opgesteld door de samenwerkende gemeenten in de regio Haaglanden, met inbreng van jeugdhulp-aanbieders, professionals, ouders en jongeren, samenwerkingsverbanden, beleidsmakers en lokale teams.

Vormgeving: Lexenzo, Voorburg
Foto's: Adobe Stock en iStockfoto

www.jeugdhulphaaglanden.nl

regionale samenwerking
Jeugdhulp Haaglanden

servicebureau
Jeugdhulp Haaglanden

Den Haag
Gemeente Voorschoten
GEMEENTE WESTLAND
gemeente Pijnacker-Nootdorp
Leidschendam-Voorburg
Rijswijk
gemeente Zoetermeer
Gemeente Wassenaar
Gemeente Midden-Delfland
Gemeente Delft